

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут професійно-технічної освіти
Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти**

Проектні технології навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників

**ІХ Міжнародна виставка
«Інноватика в сучасній освіті-2017»,
м. Київ, 25.10.2017 р.**

Тези науково-практичного семінару

Київ 2017

УДК 377.3 :37.091.313 (043.2)

ББК 74.56

П 78

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України (протокол № 12 від 28 грудня 2017 р.)

Рецензенти:

Каленський Андрій Анатолійович, доктор педагогічних наук, завідувач лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;

Базелюк Олександр Васильович, кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;

Гуменний Олександр Дмитрович, кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

П 78 **Проектні** технології навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників : тези наук.-практ. семінару. IX Міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті-2017», м. Київ, 25 жовт. 2017 р. / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України. / за заг. ред. Д. В. Гоменюка – Київ : ПТО НАПН України, 2017. – 86 с.

У збірник увійшли тези учасників науково-практичного семінару «Проектні технології навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників», проведеного згідно з програмою IX Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті-2017» (м. Київ, 25.10.2017 року). Представлені педагогічні науково-практичні доробки учасників заходу стосуються питань: використання проектних технологій навчання, переваг, етапів та алгоритмів здійснення проектної діяльності; використання проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти різної профілізації, типології проектів; методів оцінювання результатів проектної діяльності.

Збірник стане в нагоді науковцям, науково-педагогічним, педагогічним працівникам та всім, хто цікавиться проектними технологіями в професійному навчанні.

УДК 377.3 :37.091.313 (043.2)

ББК 74.56

Тези подано в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведеної інформації, посилань на джерела та інші відомості.

© Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2017

© Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти України, 2017

ЗМІСТ

Бахтіярова Халіда Шамшитдинівна, Романова Ганна Миколаївна, Савостін-Косяк Данило Олександрович

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....3

Бахтіярова Халіда Шамшитдинівна

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ.....14

Бондаренко Наталія Володимирівна

РОЗВИТОК ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС.....17

Герлянд Тетяна Миколаївна

СТРАТЕГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ.....23

Гермак Ольга Леонідівна

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПЕДАГОГАМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ.....25

Гоменюк Дмитро Васильович

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ПРОДУКТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....31

Гордієнко Микола Максимович

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ В ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ35

Кулалаєва Наталя Валеріївна

МЕТОДИКА РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ36

Осадча Тетяна Кирилівна

ПРОЕКТНА РОБОТА ЯК МЕТОД ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ В ЖИТТЄВИЙ ДОСВІД40

Пархоменко Олександр Олександрович

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ47

Патока Андрій Володимирович ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ПТНЗ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ	50
Петренко Лариса Михайлівна ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	55
Пілевич Оксана Анатоліївна ГОТОВНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ФОРМУВАННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ	58
Рибакова Лариса Михайлівна ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	60
Романов Леонід Анатолійович МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ	61
Ростока Марина Львівна ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВИПЕРЕДЖАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	4
Смирнова Ірина Михайлівна ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	69
Спіцина Ангеліна Євгенівна ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПОРТФОЛІО В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ.....	Ошибка! Закладка не определена.
Ткаченко Валентина Андріївна ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	74
Ткаченко Владислав Володимирович ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ	77
Хмельницька Валентина Олександрівна ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ В ПТНЗ.....	78
Шимановський Марк Мусійович ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ.....	82

ВСТУП

Сьогодні застосування у підготовці майбутніх фахівців проектних технологій навчання набуває все більшої актуальності, оскільки вони створюють умови для творчої самореалізації учнів, підвищують мотивацію для отримання знань, сприяють розвитку їхніх інтелектуальних здібностей. Учні набувають досвіду вирішення реальних проблем з огляду на майбутнє самостійне життя, які проектують у навчанні.

Основна цінність проектного навчання полягає в тому, що воно орієнтує учнів на створення певного матеріального або інтелектуального продукту, а не на репродуктивне засвоєння навчального матеріалу. На шляху до мети в опануванні конкретним змістом чи методом пізнання учні актуалізують пошукову діяльність, здобувають нові необхідні компетентності. Упродовж використання проектних технологій слід пам'ятати про важливе значення чіткого кінцевого продукту роботи учнів. Така робота потребує практичної діяльності, наукового підходу до отриманої інформації, її структурування, аналізу та конкретного застосування. Саме реалізація проектної діяльності дає змогу учням бути у ролі активного діяча.

У ході проектної діяльності під час професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у них формуються такі вміння та навички: рефлексивні; пошукові (дослідницькі); роботи в співробітництві; менеджерські; проектувальні (планувальні); комунікативні; презентаційні тощо.

До критеріїв успішності проектної діяльності відносять: досягнення мети проекту; самодостатність, доцільність саме такої організації діяльності; наявність матеріальних результатів проекту, якість їх оформлення; активність, самостійність всіх учасників, усвідомлення ними важливості власної участі в обраному проекті; роль викладача як координатора проекту; вирішення практичних завдань у конкретних ситуаціях.

Ефективність застосування проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти залежить від того, наскільки учні будуть вмотивовані самостійно чи спільними зусиллями вирішити проблему, застосувати необхідні знання, одержати реальний і відчутний результат. Щодо педагога, то вміння використовувати проектні технології — показник високої кваліфікації, прогресивності його професійної діяльності, її спрямованості на творчий розвиток учнів. Особливого значення при цьому набуває його вміння організувати спільну діяльність з окремими учнями або в їхньої групі. Для застосування проектних технологій у навчально-виробничому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти педагогам

потрібно мати мотивацію до неї, вміти планувати, організовувати, контролювати та оцінювати проектне навчання учнів.

Отже, потребують систематизації та узагальнення сучасні підходи до вирішення проблеми організації та формування змісту підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи професійної (професійно-технічної) освіти з питань системного запровадження проектної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Існує необхідність у розробленні стратегії використання проектних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників та формуванні готовності до проектної діяльності у педагогічних працівників та учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

У збірник увійшли тези учасників науково-практичного семінару «Проектні технології навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників», проведеного у рамках ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті-2017» (м. Київ, 25.10.2017 року). Представлені педагогічні науково-практичні доробки учасників заходу стосуються питань: використання проектної технології навчання, переваг, етапів та алгоритмів здійснення проектної діяльності; використання проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти різної профілізації, типології проектів; методів оцінювання результатів проектної діяльності.

Збірник призначений для науковців, науково-педагогічних, педагогічних працівників та всіх, хто цікавиться проектними технологіями в професійному навчанні.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Бахтіярова Х. Ш.,
Національний транспортний університет;
Романова Г. М.,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України;
Савостін-Косяк Д. О.,
Національний транспортний університет

За даними Міністерства освіти і науки України [1] сьогодні в державі працюють 152 коледжі, 180 технікумів і 134 училища, в яких навчається понад 441 тисячі студентів. З них 73,6% за напрямками: інженерія, транспорт, економіка, математика та інформатика. За нашими підрахунками, викладання професійно-орієнтованих та спеціальних дисциплін у студентів, які навчаються за спеціальностями цих напрямків, здійснюють біля 10 тисяч педагогів. Якщо виходити з установленого нормативного терміну підвищення кваліфікації - один раз на п'ять років, то щорічно дві тисячі викладачів потребують реалізації свого законного права на підвищення кваліфікації за рахунок держави.

Сьогодні в системі вищої освіти поширені декілька форм підвищення кваліфікації педагогічних працівників вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Основною її формою вже багато років залишається навчання на факультетах підвищення кваліфікації університетів і академій. Ще два десятиліття тому це була досить доступна система навчання. Зараз, коли значно збільшилися витрати на оплату праці, проживання в гуртожитках чи готелях, довіз і проїзд, а цільове державне фінансування на це відсутнє, підвищення кваліфікації через факультети університетів і академій для коледжів і технікумів, розташованих в містах, де немає таких навчальних структур, стало практично неможливим. Більш того, останніми роками факультети підвищення кваліфікації переведені на самофінансування, що посилює складність навчання. Коледжі й технікуми також не мають на ці цілі бюджетної підтримки. Самому ж викладачеві сплачувати від однієї до декількох тисяч гривень, що дорівнює його місячній заробітній платі, є абсолютно неможливим.

Досить важливою проблемою підвищення кваліфікації викладачів коледжів і технікумів на спеціальних факультетах університетів і академій, поряд із проблемами організаційного характеру, є недостатнє наукове вивчення цього специфічного виду діяльності вищих

навчальних закладів, слабка обґрунтованість змісту навчання, безсистемність у формуванні контингенту слухачів.

Другою досить ефективною формою підвищення кваліфікації є стажування викладачів на підприємствах та в проектних і наукових установах. Але й тут є свої проблеми. По-перше, більшість підприємств, навіть у промислових регіонах, таких, наприклад, як Харків, змінили форму власності, в багатьох випадках скоротили обсяги виробництва, нерідко, змінили профіль своєї діяльності. По-друге, економічні відносини ринкового характеру внесли свої зміни в динаміку технічного і технологічного переозброєння. Підприємства продовжують працювати на застарілому обладнанні, залишаються попередніми технологічні процеси і т. ін. По-третє, на підприємствах практично не працюють спеціальні підрозділи, які раніше займалися підготовкою кадрів, зв'язками з навчальними закладами і т. ін. Отже, у виробничій сфері немає кому здійснювати функції, пов'язані з підвищенням кваліфікації педагогічних працівників. Така ж ситуація склалася й у проектних та наукових інституціях.

У цих умовах викладач у ході стажування вимушений власними силами організувати собі виконання програми, знаходити необхідну інформацію, реалізовувати своє органічне професійне прагнення до нових знань, нових технологій.

Ще однією формою підвищення кваліфікації викладачів коледжів і технікумів є, так зване, спеціальне або ж ініціативне стажування. Ця форма не передбачає її обов'язковості, вона ініціюється самим викладачем. У будь-який час викладач може за погодженням із керівництвом навчального закладу в короткий термін вивчити на підприємстві, на кафедрі університету або академії нові технології виробництва чи навчання, сучасне обладнання і т. ін. Навчальні заклади активно підтримують подібні ініціативи викладачів. Вони стали деякою альтернативою формальним (нормативним) методам. Але й у цій справі все побудовано на власній інтуїції викладача, його старанності й бажанні завжди мати відповідну професійну підготовку. Ні в нормативному плані, ні в науково-методичному така форма підвищення кваліфікації не визначена і не має достатнього обґрунтування.

До спеціальних форм підвищення кваліфікації ми відносимо також величезне розмаїття курсів, які в обов'язковому порядку в досить жорстких рамках підвищують кваліфікацію викладачів охорони праці, безпеки життєдіяльності, військової підготовки та інших. Судячи з наявних документів (свідоцтв, дипломів, сертифікатів), зміст навчання на цих курсах досить стандартизований, не змінюється роками. Разом з тим таке навчання є формальним допуском до педагогічної професійної діяльності, що є досить сумнівним з точки зору конституційності та права.

Навіть наведеного переліку форм підвищення кваліфікації та виявлених в цьому плані проблем достатньо для того, щоб стверджувати про необхідність розробки серйозних наукових, методичних і організаційних заходів з удосконалення і розвитку діяльності з навчання педагогічних працівників коледжів і технікумів.

Перша концептуальна ідея, яка на наш погляд, здатна принципово по-новому підійти до удосконалення діяльності з підвищення кваліфікації педагогічних працівників, ґрунтується на сучасних педагогічних теоріях професійної компетентності викладача. Ми розглядаємо підвищення кваліфікації не як простий навчальний процес і передачу соціального досвіду, а як цілеспрямовану, науково обґрунтовану, спеціально організовану діяльність щодо нарощування професійних компетентностей. Проблема в тім, щоб визначити на кожному етапі підвищення кваліфікації саме ті компетентності, які є найважливішими і необхіднішими. Ми вважаємо, що розглядати цей процес необхідно, спираючись на три головні складові професійної кваліфікації (компетентності) викладача:

- професійно-фахові компетентності;
- психолого-педагогічні компетентності;
- організаційно-методичні компетентності.

У той же час, формулюючи визначені нами вище складові професійної компетентності педагога, ми виходимо з необхідності системного і одночасного впливу на поступовий ріст його кваліфікації. Схематично це показано на рис. 1.

↓	Підвищення педагогічної кваліфікації	↓
	Розширення педагогічної компетентності	
	Приріст педагогічних компетенцій	

Рис.1. Поступовий ріст кваліфікації педагога

Іншими словами, якщо ми говоримо про підвищення кваліфікації як про організований педагогічний процес, то він, безумовно, має підпорядковуватись чинним дидактичним принципам і правилам, головним з яких є обов'язковість навчальної мети і навчального результату. Навчальною метою при будь-яких формах організації є підвищення кваліфікації, а результатом – приріст педагогічних компетентностей. У цей перелік ми умисно не включаємо загальні компетенції, допускаючи, що педагогічний працівник їх уже засвоїв у процесі організованого навчання при отриманні ним середньої й вищої освіти, а також завдяки життєвому досвіду.

.Оптимальність такого шляху вирішення питання організації і планування підвищення кваліфікації як системи післядипломної освіти

та стажування викладачів коледжів і технікумів підтверджується його інтегративними зв'язками з особистісними характеристиками педагогів, різним рівнем їх попередньої підготовки, самовдосконалення та інше.

Порівняємо випускників двох ВНЗ - інженерно-технічного і інженерно-педагогічного. Вони можуть працювати викладачами одних і тих самих навчальних дисциплін. Але якщо другий має серйозну психолого-педагогічну та методичну підготовку, то перший володіє лише інженерними знаннями. При навчанні їх на факультетах підвищення кваліфікації зміст навчальної програми буде однаковим, але особистісні потреби для нарощування педагогічної компетентності будуть абсолютно різними. Мабуть, і місця проведення стажування для них будуть різними. Відрізнитися повинна і періодичність заходів із підвищення кваліфікації. Але об'єднує їх єдине – необхідність поступового приросту педагогічних компетентностей, які трансформуються у розширення педагогічної компетентності.

Для конкретизації цієї позиції, проаналізувавши сучасних міжнародних досвід [3, 4, 5, 6], ми сформулювали перелік педагогічних компетентностей, які мають входити до визначених нами груп.

До професійно-фахових компетентностей включають:

- знання конструкції та розуміння особливостей функціонування складових частин технічних засобів з відповідної галузі науки;
- здатність розуміти та використовувати методології проектного розрахунку об'єктів інфраструктури та їх підрозділів для задоволення конкретних виробничих та економічних потреб відповідної галузі;
- здатність приймати ефективні технологічні рішення на основі обмеженої інформації;
- уміння застосовувати теоретичні знання для аналізу та оптимізації технологічних процесів та методів виробництва;
- уміння організовувати роботу відповідно до сучасних вимог екологічної безпеки та збереження природних ресурсів.

Тобто, мова йде про отримання і засвоєння компетентностей, які дають можливість викладачеві володіти новітніми знаннями, способами діяльності, досвідом творчого вирішення задач сучасності, а також розуміти перспективи розвитку відповідної галузі виробництва, економіки чи суспільного життя.

До психолого-педагогічних компетентностей входять:

- усвідомлення необхідності безперервного професійного розвитку;
- здатність аналізувати та об'єктивно оцінювати свою власну роботу;
- уміння ефективно спілкуватися з групами та окремими учнями;
- здатність реагувати на різні потреби учнів;

- вміння проектувати та застосовувати різні стратегії викладання в залежності від потреби учнів та контексту навчання;
- знання сучасних педагогічних парадигм, концепцій, систем, досвіду розвитку освіти в інших країнах.

Ця група компетенцій є передумовою формування викладача, як активного діяча в галузі освіти, здатного об'єктивно порівнювати і оцінювати системи і схеми в освіті, пояснювати ті чи інші явища в освітньому середовищі, формувати власну систему відносин зі студентами на корпоративній і безконфліктній основі.

Третя група компетентностей - організаційно-методичні - включає:

- здатність створювати сприятливий клімат для навчання;
- вміння поліпшувати середовище для навчання / викладання;
- вміння використовувати елементи дистанційного навчання та інтегрувати їх в навчальний процес;
- вміння регулювати навчальну програму залежно від конкретного освітнього контексту;
- знання про нові методи і технології навчання та способи діяльності з їх реалізації;
- знання сучасних методів контролю в навчальному процесі з використання ІТ-технологій;
- знання нових організаційно-розпорядчих і нормативних документів в галузі освіти;
- усвідомлення ролі викладача в організації навчально-виховного процесу.

Ці компетентності направлені на нарощування професійно-прикладної характеристики викладача, його здатності організувати навчання на рівні сучасних вимог і на основі сучасних інноваційних технологій.

Очевидно, що такий перелік спеціальних компетентностей для нарощування педагогічної компетентності викладача може бути реалізованим у будь-якій з існуючих форм підвищення кваліфікації. Факультети підвищення кваліфікації університетів і академій можуть формувати диференційовані навчальні плани і програми в залежності від попередньої освіти та стажу роботи викладача, а також в залежності від того, який раз викладач проходить навчання на ФПК. При стажуванні на виробництві чи в науковій установі є можливість більш чітко і конкретно формулювати плани-завдання викладачам, вимагати від них необхідного результату. В той же час, очевидним є й той факт, що для виконання вимог запропонованої системи компетентностей, вже недостатньо пройти на протязі п'яти років стажування лише на виробництві. Треба стажуватися на кафедрі закладу вищої освіти, який

має достатній досвід упровадження педагогічних технологій, методик чи засобів навчання.

Разом із тим, проблемним залишається питання, пов'язане безпосередньо з організацією заходів із підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Вважаємо, що діяльність спеціальних факультетів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації має здійснюватися виключно на основі державного замовлення. Ця робота повинна бути системною, організованою, постійною та реалізовуватися у педагогічних і інженерно-педагогічних закладах вищої освіти, тобто, там, де є випускаючі кафедри з педагогіки і методики, де зосереджені наукові матеріали та спеціальна інформація з проблем навчання і виховання. В інженерно-педагогічних навчальних інституціях до того ж є і спеціальні технічні кафедри.

Що стосується стажування на виробництві та в наукових установах, то питання також має своє вирішення. У сучасних умовах, наприклад, можливо проходити стажування частинами на різних підприємствах із чіткою цільовою направленістю. Але виходом із ситуації може також бути розширення переліку форм підвищення кваліфікації викладачів коледжів на основі запропонованої нами системи нарощування компетентностей.

Крім того, в коледжах можуть знайти своє важливе місце і такі форми, як робота викладачів у педагогічних клубах та педагогічних школах. Ефективність цих форм є досить високою. Адже зміст їх роботи та напрямки діяльності можуть чітко координуватися в залежності від характеристик складу педагогічного персоналу, методичних завдань колективу, спеціальностей, наявності можливостей для навчання на ФПК чи стажування. Більш того, рівень регулювання роботи цих структур може бути таким, щоб поступово на науковій основі досягати необхідного приросту компетентності викладачів. Досвід Харківського машинобудівного коледжу засвідчує, наприклад, що саме через педагогічні клуби і педагогічні школи було досягнуто оволодіння педагогами такими складними дидактичними аспектами, як тестова форма контролю навчальних досягнень студентів, модульно-рейтингова і кредитно-модульна система організації навчального процесу, застосування в навчанні мультимедійних засобів, методика розробки методичних посібників на електронних носіях.

Значний результат в плані підвищення кваліфікації педагогічних працівників можна отримати при розумній системній роботі з планування і проведення відкритих занять, написання і захисту рефератів з психолого-педагогічних проблем, проведення педагогічних семінарів. Усе це є інструментом як індивідуального професійного росту викладача, так і вироблення відповідної дидактичної стратегії

навчального закладу, яка сприяє росту компетентності його працівників.

Слід назвати і особливі форми, які недавно з'явилися у практиці роботи, але вже підтвердили свою корисність.

Перш за все — це цільове короткотермінове стажування. Особливо корисним воно є для викладачів спеціальних дисциплін. Саме так, наприклад, педагоги отримують знання про передові технології виготовлення деталей на виробничому об'єднанні ФЕД, спеціальні технології зварювання на підприємстві "Турбоатом", набувають умінь з комп'ютерного проектування, проведення економічного аудиту в сучасних умовах тощо.

Наші спостереження свідчать, що при системній роботі з організації підвищення кваліфікації в обов'язковому порядку підвищується зацікавленість викладачів у самостійному вивченні спеціальної фахової і психолого-педагогічної літератури та періодичних видань. Це також є одним з напрямків підвищення кваліфікації.

В проєкті змін до Закону України "Про вищу освіту" пропонується визначити підвищення кваліфікації як "розширення профілю - набуття особою здатностей виконувати додаткові завдання та обов'язки в межах спеціальності", а "стажування - набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків певної спеціальності" [2]. З огляду на особливості підвищення кваліфікації педагогічних працівників таке формулювання є не в повній мірі коректним. Скоріше всього додаткові здатності, які ми представляємо у вигляді додаткових компетентностей, сприяють новій якості виконання завдань та обов'язків, а не додаткових завдань. З цих же причин, на нашу думку, і стажування може розглядатися як набуття особою додаткових знань та досвіду способів діяльності, необхідних для підвищення якості виконання функцій, пов'язаних з професійною діяльністю.

Отже, аналіз стану організації, змісту та форм підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації свідчить про наявність у цій галузі діяльності суттєвих проблем, пов'язаних із недостатньою увагою до неї педагогічної науки та відсутністю державної підтримки.

Удосконалення діяльності в цьому напрямку можливе на підставі запровадження компетентнісного підходу до формування змісту підвищення кваліфікації, який передбачає системне нарощування (трансформацію) відповідного комплексу спеціальних компетентностей, які в свою чергу будуть розширювати педагогічну компетентність викладача.

Розвитку професіоналізму педагогічних працівників сприятиме активне упровадження стажування викладачів на виробництві, в

наукових і проектних установах, а також на спеціальних кафедрах закладів вищої освіти, проведення цільового короткотермінового стажування, робота творчих об'єднань, клубів і семінарів. Організовану діяльність із підвищення кваліфікації викладачів через ФПК доцільно здійснювати на підставі державного замовлення в педагогічних та інженерно-педагогічних закладах вищої освіти.

Література

1. Вища освіта України Європейський вимір: стан, проблеми, перспективи. Інформаційно-аналітичні матеріали до засідання підсумкової Колегії Міністерства освіти і науки. 21 березня 2008 року.

2. Сайт МОН України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>

3. A Tuning-AHELO Conceptual Framework of Expected Desired /Learning Outcomes in Engineering [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/Summary_of_outcomes_TN/AHELO_Engineering.pdf

4. Сайт міжнародного проекту Tuning [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/competences/specific/education.html>

5. Сайт Агенції забезпечення якості вищої освіти Сполученого Королівства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.qaa.ac.uk>

6. Сайт Організації економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/>

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Бахтіярова Х. Ш.,
Національний транспортний університет

Стратегічний напрям розв'язання нагальних освітницьких проблем спонукає щонайперше обґрунтувати концепцію реформ освіти, осередям якої є інноваційні технології. За орієнтир береться те, що навчальний процес має бути трансформований у напрямі індивідуалізації освітленої взаємодії, навчання, формування професійного мислення розвитку особистості, її якостей: талантів та здібностей.

Основну ідею реформування системи вищої освіти можна сформулювати так: ефективність навчання та формування навчально-

пізнавальних умінь студентів завдяки проектуванню і впровадженню інноваційних освітніх систем і технологій.

Сьогодні підготовка фахівця, здатного виконувати професійну діяльність згідно з вимогами роботодавця, чи здатного виконувати професійну діяльність за можливим місцем працевлаштування у ведучих галузях народного господарства України, змінюється на підготовку фахівця, здатного:

- продовжувати освіту в будь-якому навчальному закладі країн Євросоюзу;

- виконувати професійну діяльність за здобутим фахом.

У першу чергу, це стосується викладачів, які формують інтелектуальний потенціал суспільства. Інженери-педагоги утворюють особливу категорію фахівців, наділених специфічними знаннями як у психолого-педагогічних, так й інженерних галузях знань. Вони базуються зокрема на інноваційних технологіях навчання, оскільки виступають одним із основних інструментів діяльності викладача, який окрім ґрунтового знання свого предмету повинен вміти науково, доступно та цікаво представити освітній матеріал для студентства.

Інноваційні технології навчання та викладання у діяльності інженера-педагога забезпечують відповідь на головні питання навчального процесу: що робити, із чого, у який спосіб, як передати нові знання та створити умови для практичного засвоєння знань. Першочергово поняття технології застосовувалось щодо технічних засобів навчання, згодом-у контексті програмованого навчання, а зараз, як справедливо відмічає О. Е. Коваленко, у технологію вкладається інший смисл-визначення найбільш раціональних способів досягнення поставлених цілей.

Сьогодні технології навчання вивчаються багатьма авторами не тільки в силу їх великого значення для результату підготовки, а ще й у зв'язку з реформуванням вищої освіти. Поряд з традиційними технологіями навчання (О.К.Белова, О.М.Железнякова, О.Е.Коваленко, Н.М.Нікітіна, М.О.Петухов, А.В.Хуторський та ін.) отримали розвиток інноваційні (І.М.Богданова, О.М.Железнякова, Н.М.Нікітіна, М.О.Петухов, Д.В.Чернилевський, Є.В.Шматков, А.В.Хуторський), інтерактивні (О.Поветун, Л.Пироженко), креативні (А.В.Морозов) технології навчання.

У теорії і практиці професійного навчання існує безліч варіантів педагогічної діяльності. Кожен викладач з певним досвідом роботи у ВНЗ вносить в педагогічний процес щось своє, індивідуальне, у зв'язку з чим можна констатувати, що кожна конкретна технологія є авторською. Однак, багато технологій за своїми цілями, методами і засобами мають досить багато подібностей, що дозволяє класифікувати

інноваційні технології за критерієм їх змісту та способу передачі наукової інформації на такі різновиди:

- особистісно-орієнтовані технології впливу на особистість;
- інтерактивні технології навчання та викладання;
- технології навчальних проектів;
- інтегровані розвивальні технології;
- модульно рейтингові технології;
- при цьому у визначенні будь-якої технології містяться

інваріативні компоненти системи процесуально-методичних дій та дидактичний інструментарій.

У систему процесуально-методичних дій входять:

- цільова орієнтація й мотивація;
- стимулювання;
- представлення інформації;
- відпрацювання засвоєння;
- контроль та корегування;
- аналіз та оцінка засвоєння.

Дидактичний інструментарій у свою чергу включає в себе:

- форми організації навчальної діяльності;
- методи та прийоми навчання;
- способи організації зворотного зв'язку;
- засоби навчання та контролю.

Ці складові технології своїми видами та співвідношеннями породжують різні характеристики самої технології:

– за пріоритетною дидактичною функцією - передача певних обсягів інформації та способів її використання; формування й розвиток комплексу професійно важливих якостей тих, хто навчається; формування типових алгоритмів окремих дій; формування узагальнених алгоритмів діяльності та здатності створювати нові;

– за способом подання навчального матеріалу - опис і пам'ятка, тобто матеріал представлений в розповідній формі із вказівкою на способи його обробки; комплекси ситуацій, завдань і прав, коли навчальний матеріал подано у вигляді послідовно взаємозалежних ситуацій діяльності, завдань з активного застосування знань, вправ щодо відпрацювання конкретних навичок; модель діяльності (та її елементів), коли навчальний матеріал представлений у вигляді текстової або знаково-символічної (математичної) моделі, функціональної одиниці (одиниць) реальної професійної діяльності;

– за наявністю й характером зворотного зв'язку в навчальному процесі – «покрокова» (поелементна), коли викладач контролює й коректує засвоєння кожної дидактичної одиниці змісту; відстрочена (циклова), коли контролюється результат дидактичного циклу (розділу, теми); прогностична (попереджуюча), коли навчальний процес

організований так, що ті, кого навчають, самі ініціюють контрольні заходи [2, с. 343].

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що теоретичний доробок сучасних вчених-освітян та власний педагогічний досвід дозволяє зробити висновок про те, що використання в навчальному процесі інноваційних технологій навчання значно поліпшує не тільки запам'ятовування матеріалу, але і його ідентифікацію, застосування у майбутній практичній діяльності. У зв'язку з цим особливого значення набуває вивчення, аналіз, узагальнення і використання досвіду втілення інноваційних технологій, які збагачують педагогічну теорію та практику корисним внеском.

Література

1. Коваленко Н.Е. Методичні основи технологій навчання: Монографія-Х: Основа, 1996-184 с.
2. Брюханова Н.О. Основи педагогічного проектування в інженерно-педагогічній освіті: Монографія - УПА-Харків: НПМТ, 2010 - 438 с.

РОЗВИТОК ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Бондаренко Н.В.,
Навчально-методичний центр
професійно-технічної освіти у Донецькій області

Істинне навчання — це, в першу чергу, продуктивне навчання.

Проектне навчання є однією з модифікацій продуктивного навчання. Під ним розуміють організацію навчально-виховного процесу, яка спрямована на самостійне розв'язання учнями навчально-пізнавальних завдань на основі самостійного збору за заданими ознаками і відповідної інтерпретації інформації, обов'язкового обґрунтування і наступного коректування подальшої продуктивної навчально-пізнавальної діяльності, її самооцінки і презентації результату. Завдяки практичній потребі знань, умінь і навичок забезпечується більш осмислене і глибоке їх засвоєння [1]. Метод проектів був розроблений ще на початку ХХ століття, тому треба зазначити, що цей метод не є принципово новим у світовій педагогіці.

Останнім часом серед багатьох педагогічних технологій, саме метод проектів - є одним з пріоритетних, тому що повністю задовольняє вимоги, які ставить сьогодення перед випускником закладу

професійної освіти (ЗПО). Тема впровадження проектних технологій в освітній процес – є важливою, актуальною і багатогранною.

Значну роль в підвищенні професійної компетентності з питань впровадження цього виду навчально-пізнавальної діяльності в освітній процес педагогами закладів професійної освіти Донеччини відіграє робота методистів Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області.

Популярність використання проектної технології серед педагогів забезпечується можливістю поєднання в роботі з учнями теоретичних знань та їх практичного застосування для вирішення конкретних навчальних проблем. Тобто ця педагогічна технологія орієнтована не тільки на інтеграцію фактичних знань, а й на їх застосування на практиці або набуття їх шляхом самоосвітньої діяльності. Ця робота практично завжди спрямована на самостійну діяльність під час занять або в позаурочний час.

З метою виявлення рівня впровадження організаційно-педагогічних умов проектної технології в роботу педагогів ЗПО області, Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Донецькій області було проведене маніторингове опитування щодо «готовності педагогів до розроблення проектних технологій професійного навчання» та «готовності учнів до участі у проектній діяльності». Анкети розроблені на основі Анкет лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійної освіти національної академії педагогічних наук України.

Серед опитаних були педагоги різного віку, статі і досвіду роботи: 36% - майстри виробничого навчання, які здійснюють професійно-практичну підготовку, 42% - викладачі професійно-теоретичної підготовки, 22% - викладачі загальноосвітньої підготовки.

Досвід організації проектної діяльності у професійній підготовці кваліфікованих робітників показав, що 4% - ніколи не використовували метод проектів в своїй роботі, 26% - намагались використовувати дані технології, але не дуже успішно, 48% - успішно застосовували метод проектів один чи декілька разів і 22% - постійно використовують проектні технології в своїй роботі (рис.1).

Рис.1 Використання методу проектів педпрацівниками ЗПО

Якщо проаналізувати данні використання проектних технологій педпрацівниками по різних напрямках професійної підготовки, то це такий відсоток: з 30-ти ЗПО, що здійснюють підготовку за напрямком зварювальне виробництво - 56% педпрацівників використовують технологію проектів в своїй роботі, відносно 25-ти ЗПО, що здійснюють підготовку за торгово-кулінарним напрямком, застосовують проектні методи роботи – 67% педагогів, з 12-ти ЗПО з напрямку сфери послуг – 63% педпрацівників, з 12-ти ЗПО транспортного напрямку – 36%, з 12-ти ЗПО будівельного напрямку – 47%, з 6 навчальних закладів з напрямку легкої промисловості використовують роботу з проектами 65% педпрацівників (рис.2).

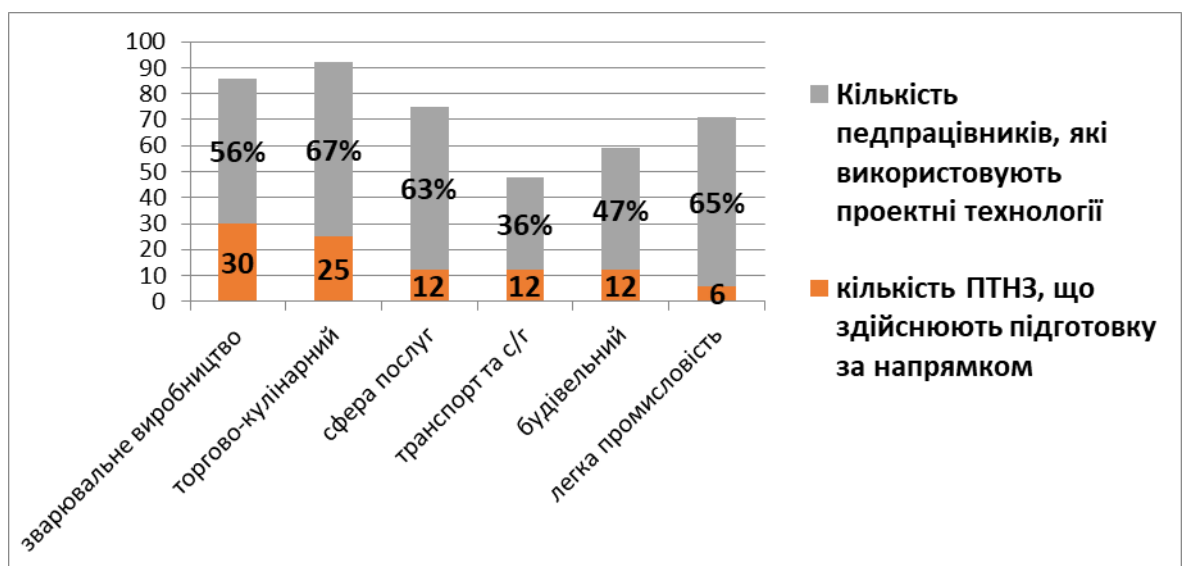

Рис.2 Використання методу проектів педпрацівниками різних напрямків галузевої підготовки

Також є розбіжність щодо активного використання проектної технології педагогами різних напрямків підготовки і ці відсотки виглядають наступним чином: 46% - майстри виробничого навчання, 53% - це викладачі загально професійної підготовки, 58% - використовують проектний метод в роботі викладачі загальноосвітньої підготовки і найбільший відсоток - 69%, це викладачі професійно-теоретичної підготовки.

Беручи до уваги ці данні, можна зазначити, що саме розробка творчих робіт для організації і проведення ДКА надає можливість педпрацівникам даного виду підготовки широко застосовувати саме методи монопроектів і міжпредметної інтеграції (рис.3).

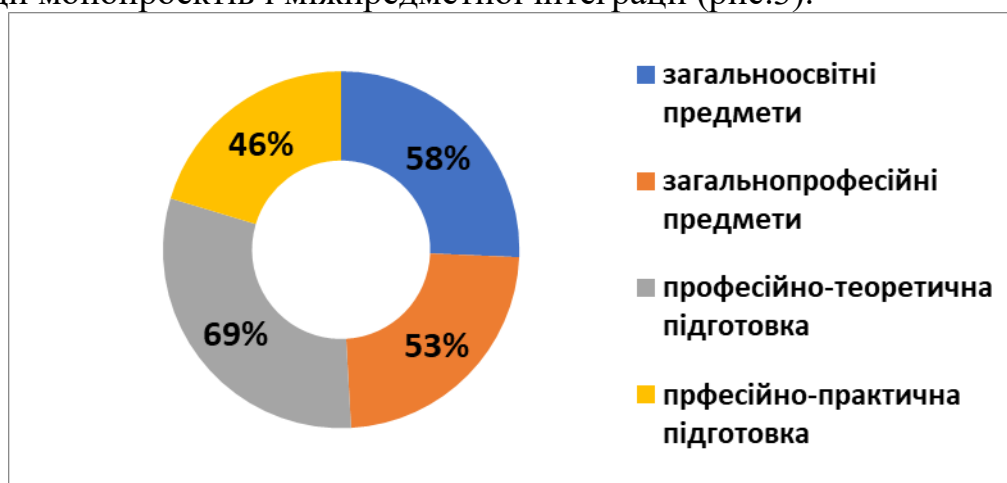

Рис. 3 Використання проектної технології педпрацівниками предметів різних напрямків підготовки

Аналіз моніторингу показав, що частіше викладачі ПТНЗ розробляють наступні види проектів:

- інформаційні (спрямовані на збір інформації про певний об'єкт, явище з метою аналізу - реферат, твір, мультимедійна презентація, відеофільм);
- дослідницькі (за структурою нагадують наукове дослідження - анкетування, інтерв'ю);
- проектно-орієнтовні (націлені на рішення соціальних задач, які відображають інтереси учасників або сторонніх осіб – навчальний посібник, пакет рекомендацій по економічному зростанню регіону тощо);
- рольові (учасники приймають на себе ролі літературних або історичних осіб, вигаданих героїв з метою відтворення різних ділових або соціальних відносин через ігрові ситуації);
- інтернет-проекти (веб-квести тощо).

Майстри виробничого навчання віддають перевагу таким видам проектів:

- творчі (припускає максимально вільний і творчий підхід – альманах, театралізація, витвір образно-творчого мистецтва тощо);
- конструктивні (націлений на створення конкретного, корисного продукту).

В ході аналізу питання готовності до використання педпрацівниками різних видів проектів в освітньому процесі в ЗПО Донецької області виявилось, що більшість опитаних - 78% педагогів позитивно ставляться до вдосконалення методичної роботи щодо впровадження проектного навчання.

Слабкою ланкою в розробці проектів є майстри виробничого навчання, які позитивно сприймають впровадження нових технологій, але відсутність педагогічної освіти, невідповідна вимогам застаріла матеріально-технічна база деяких навчальних закладів не дає їм можливості в повній мірі реалізувати готовність до розроблення проектів. Тому пізнавальний і діяльнісний компоненти готовності до такого виду методичної роботи потребують подальшого розвитку. Зазначимо, що 4% педпрацівників ЗПО виявили не готовність до такого виду роботи.

Що стосується опитування про готовність учнів до участі в проектній діяльності, серед яких були учні різного віку, напрямків професійної підготовки і курсів навчання, то основними показниками виявились такі: 35% учнів - готові оформлювати виставку чи знімати відеоматеріали, 30% учнів - шукати і обробляти цікаву інформацію, 23% учнів – готові створювати новий продукт і всього 12% опитаних – готові брати участь в експериментально-дослідницькій діяльності (рис. 4).

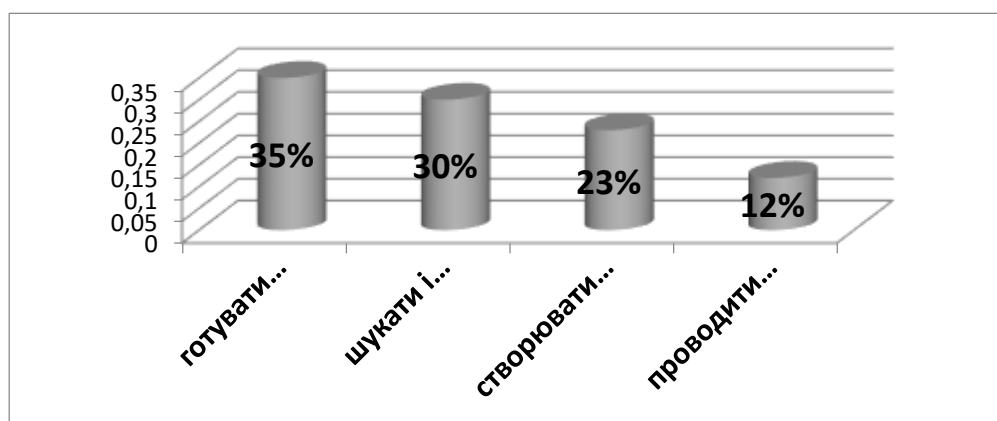

Рис. 4 Готовність учнів ПТНЗ до участі в проектній діяльності

Відповідно, розподіл предметів з яких учні з захопленням взяли участь до виконання завдань проектною діяльністю такий: 38% - це предмети професійно-теоретичної підготовки, 22% - звернули увагу на предмети загальнопрофесійної підготовки, і однакова кількість учнів – 20%

готові брати участь у проектних технологіях з професійно-практичної підготовки та предметів загальноосвітнього циклу (рис.5).

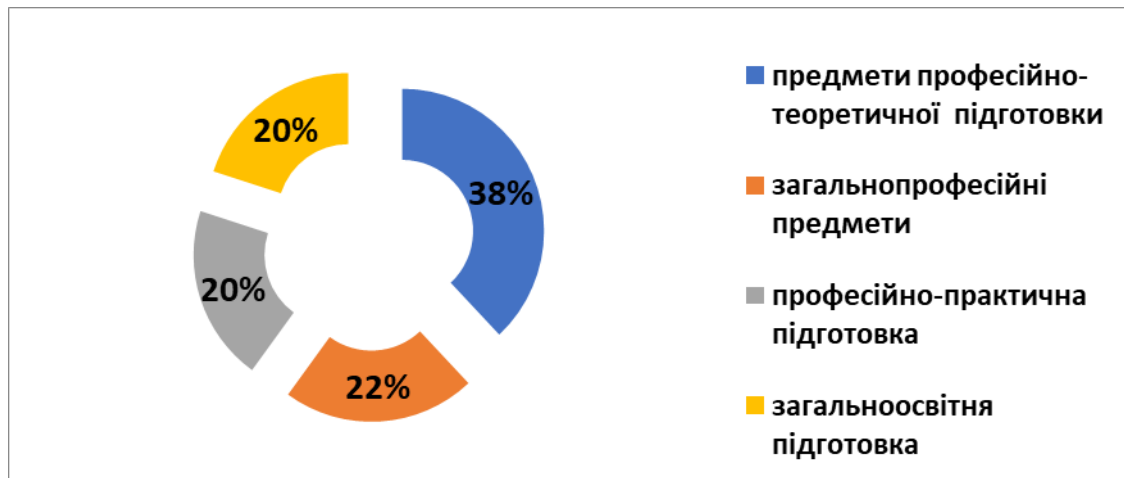

Рис. 5. Напрямами підготовки, з яких учні з задоволенням працюють у проектах

Проектна діяльність має дуже велику кількість переваг, а серед недоліків педагоги визначають: недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення, пасивність учнів, велика затрата часу педагога для підготовки проекту. Але ж викладачі і майстри виробничого навчання за підтримки та методичного супроводу НМЦ ПТО у Донецькій області тісно співпрацюють для отримання якісного результату своєї роботи, а це - надання учням отримання ключових, загальних та професійних компетентностей, які зможуть задовільнити вимоги не тільки освітньо-кваліфікаційних характеристик за професіями, а й нададуть можливість застосування набутих знань і вмінь в їх подальшому житті.

Впровадження даного методу роботи є невичерпним джерелом міжпредметних зв'язків. А якщо робити висновки, чи впливає міжпредметна інтеграція на якість підготовки кваліфікованих робітників в закладах професійної освіти, яка має поширене застосування саме в проектних технологіях - то кожен педагог, який визнає відповідальність за результати своєї роботи, повинен розуміти, що завдяки кропіткій, цікавій, творчій та багатогранній роботі над проектом, він забезпечує розвиток всебічно розвиненої, творчої, професійно грамотної особистості, яка має загальножиттєві, загальнопрофесійні компетентності, що з часом сприятимуть самореалізації в трудовій діяльності і подальшому житті випускників навчальних закладів професійної освіти.

Література

1. І.В. Малафійк, Дидактика. Навчальний посібник /К.: Кондор, 2009.-406 с.
2. Радкевич В.О., Артюшина М.В. Інформаційно-аналітичні матеріали за результатами констатувального етапу досліджень/ Київ: ПТТО НАПН України, 2017. – 158 с.

СТРАТЕГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Герлянд Т.М.,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

Сьогодні ознакою творчої діяльності учня професійно-технічного навчального закладу (ПТНЗ) є не лише новизна процесу самої цієї діяльності, але й новизна продукту, що визначається способом пошуку оптимальних методів і засобів його отримання.

Розгляд праць, присвячених розвитку використання методу проектів у професійній освіті, дозволив встановити, що впровадження проектної ідеї у навчальний процес є важливим етапом розвитку теорії навчальної діяльності. Відмічено, що будь-яка цілеспрямована діяльність розпочинається в свідомості людини. Проектування – відображення, опосередковане образом майбутнього передбачуваного втілення, ідеальна побудова власного вирішення тієї чи іншої навчально-пізнавальної проблеми. Воно пов'язує мислення з дією, і є компонентом проектної діяльності учня, в результаті якої створюється новий об'єкт – «учнівський проект» (матеріальний продукт), а також виникає нове психічне утворення – самоусвідомлення особистості, удосконалення пізнавальних умінь (ідеальний продукт).

Таким чином, проектна діяльність учня, як «цільовий акт» (ПРОЕКТ=ПРОБЛЕМА+ПРОДУКТ), відбувається за його власним задумом і відповідає загальній психологічній структурі діяльності, тобто складається із внутрішніх (потреба, мотив, мета, задачі) і зовнішніх (дії, операції, засоби, результат) компонентів; її функціональна структура поділяється на три етапи: орієнтувальний, виконавчий, контрольно-корекційний. Зміст проектної діяльності учня включає у себе суттєві фази: генерування проектних ідей і ідеальне перетворення об'єкту (суб'єктивізація); матеріалізація ідеальних побудов у знаковому матеріалі проекту (об'єктивізація); контроль реальності задумів, доцільності проектних рішень. На відміну від професійного, навчальний проект закінчується його поданням, захистом власних

розробок, ідей, позиції.

Визначено, що *проектна діяльність учня*, як форма навчально-пізнавальної активності, полягає у мотиваційному досягненні свідомо поставленої мети зі створення учнівських творчих проектів, має певну структуру, комплексний характер, забезпечує активний процес дії учня з навчальним матеріалом і є засобом розвитку особистості як суб'єкта навчання. Поряд з цим, *навчальний проект* визначено, як методичну форму організації занять, що передбачає комплексний інтегрований характер діяльності всіх його учасників з отримання самостійно запланованого результату за певний проміжок часу в умовах консультативної підтримки вчителя, відповідно – *учнівський проект* як самостійно розроблений і створений учнем або групою учнів предметний результат навчальної діяльності, що має суб'єктивну цінність.

Розкриваючи комплексний характер навчального проекту, встановлено, що він поєднує в собі різні види діяльності, які інтегруються відповідними етапами проектної діяльності учня, а саме: елементи проблематизації, цілепокладання, планування, дослідження, пошукової, організаційної, презентаційної діяльності тощо.

Орієнтирами досягнення успіху в учнівській творчості визначені принципи свободи, самостійності, співпраці, закони «ефекту» і «готовності», що покладені в основу «методу проектів» В. Кілпатриком, а також сучасні вимоги до «успішного інтелекту», а саме: розвинені аналітичні, творчі і практичні здібності.

Специфічною особливістю проектної діяльності учня є її активізуючий вплив на розвиток творчої спрямованості особистості і забезпечення творчого характеру сприйняття та аналізу об'єктивної дійсності (реальних явищ та процесів). Впродовж навчального проекту учні узагальнюють знання, отримані в процесі традиційного вивчення, а також набувають власний досвід їх практичного застосування. Отже, одним із завдань є навчання проектуванню як певному загально-навчальному універсальному умінню, як деякій компетентності. Визначено, що оволодіння проектною діяльністю відбувається під час її здійснення у процесі усвідомленого навчання, тобто коли навчальний матеріал стає метою та предметом активної дії, за умов самостійності у виконанні проектних завдань, поєднанні свободи вибору з відповідальністю, а також при відпрацюванні кожного з компонентів проектної діяльності на технологічному рівні.

Аналіз практики показує, що формування проектних навичок і умінь необхідно здійснювати у ПТНЗ комплексно в процесі роботи у навчальному проекті та поелементно у межах традиційних занять. Науковими дослідженнями у галузі дидактики встановлено, що творча навчальна діяльність завжди спрямована на постановку і розв'язування

творчих завдань, здійснюється переважно під впливом навчання засобами нежорсткого опосередкованого керування, а її продукт характеризується суб'єктивною новизною, значимістю і прогресивністю для розвитку учня. Перевагою є те, що кожен із структурних елементів проектної діяльності повторюється у різних навчальних проектах неодноразово і засвоюється як загальний алгоритм дії.

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПЕДАГОГАМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Гермак О. Л.,
ДНЗ «Криворізький центр професійної
Освіти металургії та машинобудування»

«...Педагог має подбати про те, щоб якомога більше органів чуття – око, вухо, голос, чуття мускульних рухів... взяли участь в акті запам'ятовування. За такого дружнього сприяння всіх органів в акті засвоєння ви переможете найлінійнішу пам'ять».

К. Ушинський

Процес інформатизації охопив сьогодні всі сторони життя сучасного суспільства, вважаючи за першооснову глобальну раціоналізацію інтелектуальної діяльності людини. При цьому, природним базисом сучасного суспільства є, перш за все, освіта. Так, модернізація навчального процесу має не тільки відповідати, але й випереджати розвиток освіти в цілому.

Застосування інформаційних технологій в освітньому процесі дає змогу підвищувати ефективність навчання, робити урок нетрадиційним, цікавим, насиченим. Актуальність цього зумовлена необхідністю в розробці нових методичних підходів до впровадження та використання електронних навчальних ресурсів (далі - ЕНР) у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі.

Реалізація можливостей інформаційно-комунікативних технологій, методично обґрунтоване їх використання дозволяє зробити заняття більш динамічними, матеріали – більш наочними і зрозумілими, підвищити зацікавленість учнів у набутті професії. ЕНР можна використовувати на різних етапах процесу навчання: при поясненні нового матеріалу, закріпленні, повторенні, узагальненні та систематизації, як тренажер, засіб діагностики і контролю, в домашній та позакласній роботі.

Нині українська освіта стоїть на порозі значних зрушень у розвитку та запровадженні інноваційних технологій. Ці процеси є

взаємопов'язаними між собою; саме тому вони потребують особливої уваги тих, хто сьогодні приймає рішення у напрямі покращення якості професійної освіти. Останнім часом важливим вектором розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в професійній освіті є розроблення та застосування у практиці підготовки фахівців ЕНР (рис. 1).

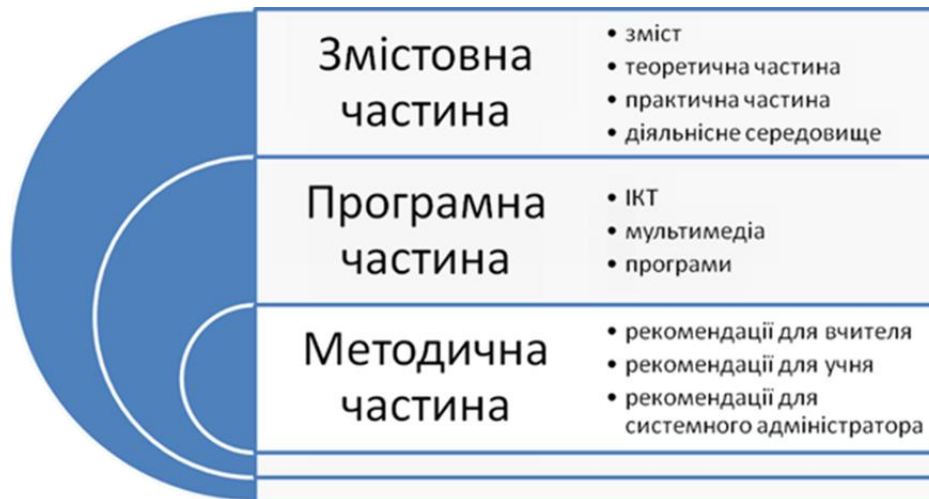

Рис. 1 Структурно-логічна схема ЕНР

ЕНР – сукупність електронних інформаційних об'єктів (документів, документованих відомостей та інструкцій, інформаційних матеріалів та ін.), інформаційно-об'єктне наповнення електронних інформаційних систем (електронних бібліотек, архівів, банків даних, інформаційно-комунікаційних мережах та ін.), призначених для інформаційного забезпечення функціонування і розвитку системи освіти. Застосування ЕНР для кваліфікованих робітників надає можливість пояснити учням процедуру передавання безперервно зростаючого обсягу загально технічної та спеціальної інформації, певним чином вирішувати проблему індивідуалізації процесу навчання, формувати в учнів навички самостійно здобувати та удосконалювати свої знання та навички культурної поведінки в умовах гіпермедіа систем.

Нині помітно зросла кількість досліджень, предметом яких постало питання щодо застосування інформаційно-комунікаційних технологій та запровадження ЕНР у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. Цій темі в Україні присвячені дослідження таких науковців, як: В. Биков, Я. Булахова, О. Бондаренко, В. Заболотний, Г. Козлакова, О. Міщенко, О. Пінчук, О. Шестопад, А. Верлань, Р. Гуревич, М. Жалдак, Ю. Дорошенко, Г. Кедрович, Т. Коваль, С. Сисоєва, О. Спірін, О. Стефаненко та ін.

Як свідчать дослідження учених, основними напрямками формування перспективної системи освіти, що мають принципово

важливе значення для України, котра нині перебуває на етапі складних економічних перетворень, є такі:

- підвищення якості освіти шляхом її фундаменталізації, інформування учнів про сучасні досягнення науки у більшому обсязі та швидшими темпами;
- забезпечення орієнтації навчання на нові технології ІКТ;
- забезпечення більшої доступності освіти для різних верств населення;
- підвищення творчого потенціалу освіти.

Сучасне суспільство сьогодні характеризують не тільки як інформаційне суспільство, а більше як мережне, де важливу роль відіграє спілкування різних зацікавлених кіл через інформаційні мережі за інтересами та потребами. Основними рисами такого суспільства є: децентралізація процесів управління, індивідуалізація навчання, незалежність від часу та простору, розвиток ІКТ навичок та вмій приймати рішення тощо.

Також ми погоджуємось з думкою науковців, що сучасні телекомунікаційні технології, можливості глобальних інформаційних мереж не лише забезпечують доступ до різноманітних інформаційних електронних навчальних ресурсів, а й уможливають безпосередню інформаційну взаємодію з колегами, партнерами, однодумцями, дозволяють формувати інформаційний потік відповідно до професійних інтересів та загальних уподобань конкретного споживача інформації.

Обравши шлях на кардинальні реформи, входження до європейського освітнього простору, поліпшення якості освіти, українська освіта потребує приведення всіх її компонентів до загальноприйнятих світових стандартів, що відповідатимуть кращим світовим зразкам, в тому числі і у галузі застосування комп'ютерних технологій. За міжнародними дослідженнями PISA та PIRLS здійснюється моніторинг стану та результатів впровадження ЕОР у навчальний процес та доступу до них навчальних закладів, вчителів та учнів.

Такі країни, як Нідерланди, Великобританія, Люксембург, мають найвищу кількість електронних навчальних ресурсів, • 96% навчальних закладів країн Європи мають доступ до мережі Інтернет; • 67% - мають доступ до електронних навчальних ресурсів.

Барретт Крейг, президент та виконавчий директор корпорації Intel, підкреслює, що всі освітні технології нічого не варті, якщо вчителі не знають, як ними ефективно користуватися. Дива в освіті творять не комп'ютери, а вчителі [5, с.18]. У різних країнах за підтримки держави створюються загальнодоступні національні колекції (бібліотеки) електронних ресурсів. Вони зібрані та діють в скандинавських країнах, країнах південно-східної Азії, Великобританії,

Франції, Польщі, США. Такі колекції створюються за державні кошти, на гранти некомерційних гуманітарних фондів. Головна їх особливість – це безкоштовне використання та гарантована якість. У деяких країнах (Норвегія, Естонія, Голландія, Франція, США, Ірландія) державні органи замовляють розробку принципово нових електронних ресурсів, які потім централізовано розповсюджуються в закладах освіти.

Для загальноосвітніх навчальних закладів України розроблено понад 132 ЕОР.

На рівні Міністерства освіти і науки і регламентується такими законами та іншими правовими документами: «Про вищу освіту», «Про національну програму інформатизації», Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні»

Основні вимоги, які висуваються до електронних освітніх ресурсів, є такими:

1. ЕОР повинні відповідати програмі навчального предмета, для вивчення якого їх було розроблено.
2. Повинні бути наявні відповідні методичні рекомендації щодо використання ЕОР у професійній діяльності викладача.
3. ЕОР повинні бути створенні з дотриманням чинних санітарних норм та ергономічних, програмно-технічних вимог до ЕОР;
4. ЕОР повинні бути створенні з дотриманням законодавства України щодо захисту авторських прав.
5. ЕОР не потребують дублювання у паперовому варіанті.

Застосування електронного навчального ресурсу для кваліфікованих робітників надає можливість пояснити учням процедуру передавання безперервно зростаючого обсягу загально технічної та спеціальної інформації, певним чином вирішувати проблему індивідуалізації процесу навчання, формувати в учнів уміння самостійно здобувати та удосконалювати свої знання та навички культурної поведінки в умовах гіпермедіа систем.

Ми також погоджуємось з думкою науковців, що сучасні телекомунікаційні технології, можливості глобальних інформаційних мереж не лише забезпечують доступ до різноманітних інформаційних електронних навчальних ресурсів, а й уможливають безпосередню інформаційну взаємодію з колегами, партнерами, однодумцями, дозволяють формувати інформаційний потік відповідно до професійних інтересів та загальних уподобань конкретного споживача інформації.

Електронні інформаційні технології стимулюють інтерес учнів до навчання, активізують їх розумову діяльність. З приводу різнопланового впливу інформаційних технологій на учня

висловлюють свої думки: В. Сумський, Р. Воловий, Д. Писаренко, зазначаючи, що «в учня формується вміння працювати з інформацією, приймати оптимальні рішення, стати в інформаційному суспільстві особистістю».

Як зазначає Ю. Красюк, перевагами інформаційних технологій є гуманізація та інтенсифікація навчального процесу, активізація когнітивної діяльності тих, хто навчається, диференціація та індивідуалізація навчання згідно з здібностями та запитами учнів, збільшення питомої ваги самостійної пізнавальної діяльності дослідницького характеру.

Визначаючи роль та значення використання електронних навчальних ресурсів, погоджуємось з Ю. Жук, яка доводить, що електронні засоби навчання є одним із найбільш розповсюджених засобів діяльності людини, впливають на формування методів і засобів діяльності людини, відкривають нові можливості спілкування, отримання інформації та обміну нею, впроваджуються в усі сфери діяльності людини.

Систематичність і послідовність навчання з використанням програмних засобів навчання обумовлює необхідність засвоєння учнями системи понять, фактів і способів діяльності в їх логічному зв'язку з метою забезпечення послідовності і наступності в оволодінні знаннями, уміннями і навичками. Забезпечення комп'ютерної візуалізації навчальної інформації – реалізація можливих сучасних засобів візуалізації (комп'ютерної графіки, технології мультимедіа) об'єктів, процесів, явищ, а також їх моделей представлення їх в динаміці розвитку, в тимчасовому і просторовому русі із збереженням можливості діалогового спілкування з програмою. Забезпечення свідомості навчання – самостійні дії учнів щодо отримання навчальної інформації при чіткому розумінні конкретної мети і задач навчальної діяльності. Забезпечення інтерактивного діалогу – можливість вибору варіантів змісту навчального або досліджуваного матеріалу, а також режиму навчальної діяльності, що здійснюється за допомогою програмних засобів навчання. Зворотний зв'язок при роботі з програмними засобами навчання – реакція програми на дії користувача, зокрема, при контролі з діагностикою помилок за наслідками навчальної діяльності на кожному логічно завершеному етапі роботи за програмою. Методичні вимоги до програмних засобів навчання обумовлюють необхідність враховувати своєрідність і особливості конкретного навчального предмету, передбачати специфіку відповідної науки, її понятійного апарату, особливості методів дослідження її закономірностей, реалізації сучасних методів обробки інформації.

Діалог з комп'ютером набуває характеру навчальної гри, і у більшості учнів підвищується мотивація навчальної діяльності.

На основі власного досвіду хочу відмітити, що комп'ютерне навчання дійсно є ефективним, воно дозволяє індивідуалізувати і диференціювати процес навчання, стимулювати пізнавальну активність і самостійність, розвиток творчих здібностей, розвиває навички дослідницької діяльності, формує культуру навчання. Використання інформаційних технологій не замінює вчителя, а наповнює його діяльність новим змістом, дозволяє зосередитися на учнях. Упровадження та застосування ЕОР у професійну освіту стимулює та мотивує учнів до отримання знань та формування умінь, забезпечує оптимізацію процесу професійного навчання та сприяє розвитку загальних і професійних компетенцій майбутніх робітників. Також слід зазначити, що в умовах інформатизації професійного навчання відзначається зниження психологічного напруження шляхом переходу від суб'єктивних відносин «учень - викладач» до найбільш об'єктивних відносин «учень – електронний ресурс - викладач». Отже, можна сміливо стверджувати, що застосування електронних навчальних ресурсів - це реалія сучасного уроку.

Література

1. Жук Ю. О. Системні особливості освітнього середовища як об'єкту інформатизації // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С. 35 – 37.
2. Красюк Ю. М. Умови та етапи впровадження нових інформаційних технологій у процес навчання інформатики вищих навчальних закладів / Ю. М. Красюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – К., 2010. – С. 385–387.
3. Муравський О. П. Мультимедійні технології у ПТНЗ будівельного профілю / О. П. Муравський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ-Вінниця, 2012. – Вип. 2. – Ч.1. – С. 470–476.
4. Сумський В. І., Воловий Р. П., Писаренко Д. І. Підвищення ефективності викладання розділу „Плазма” засобами інформаційно-комунікаційної технології навчання у вищій школі // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ-Вінниця, 2014. – Вип. 4. – С. 462–466.
5. Скаун В. Методика преподавания специальных и общетехнических предметов (в схемах и таблицах) : учеб.пособ.для нач. проф. образования / В. А. Скаун.– М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 128 с.

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ПРОДУКТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Гоменюк Д.В.,
директор ННЦ ПТО НАПН України

Метод проектів був відкритий ще в 20-і роки минулого століття у Сполучених Штатах Америки. Він був розроблений і запроваджений американським філософом Джоном Дьюї, який запропонував будувати навчальний процес таким чином, щоб ініціатива навчання перейшла від викладача до учня, враховуючи його особисту зацікавленість в знаннях. Американські педагоги виникли в суть проектної методології і зрозуміли, що нові підходи до навчання мають значні переваги при вивченні нового матеріалу учнями. Саме тому технологія проектного навчання застосовується у багатьох країнах світу, і Україна не є виключенням.

Головним при використанні методу проектного навчання є те, що теоретичні знання та їх практичне застосування органічно поєднуються.

Проектне навчання має обов'язково відповідати таким критеріальним вимогам педагогічного проектування.

1. Дослідницький характер пошуку шляхів розв'язання проблеми.
2. Практична та теоретична, пізнавальна значущість прогнозованих результатів.
3. Наявність освітньої проблеми, складність та актуальність якої відповідає навчальним запитам, життєвим потребам, інтересам та віковим особливостям учасників проекту.
4. Створення умов для виявлення і розв'язання психолого-педагогічної проблеми.
5. Самодіяльний характер творчої активності.
6. Педагогічна цінність діяльності.
7. Використання активних та інтерактивних форм і методів.

Метою проектного навчання є навчити учнів здобувати знання самостійно, застосовуючи їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань, а також сприяти формуванню в учнів комунікативних навичок.

Крім цього потрібно прищепити учням уміння користуватися дослідницькими прийомами (збирання інформації, висування гіпотез, уміння робити висновки).

Технологія діяльності педагога зі створення навчального проекту здійснюється в чотири етапи:

1. Етап стратегічного прогнозування
 - діагностико-прогностична діяльність: вивчення проблем

закладів професійно-технічної освіти, потреб і можливостей інтересів учнів; оцінка дидактичних можливостей предмета, теми щодо застосування проектної технології;

- визначення мети, постановка конкретних цілей та завдань.

2. Етап моделювання

- створення описово-структурної моделі проекту;
- визначення критеріїв ефективності проекту;
- розробка моніторингової системи функціонування моделі.

3. Етап планування

- формування програми діяльності з реалізації проекту;
- розробка плану в цілому та конкретних дій.

4. Етап визначення ефективності

- полягає в оцінці як самої діяльності, так і якості самого результату.

Реалізація проектної технології має організовуватися з дотриманням таких дидактичних принципів: принцип взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку (розвиток інтелектуальної, емоційно-вольової, діяльнісно-поведінкової сфери особистості, залучення до різних видів навчально-пізнавальної діяльності з метою цілеспрямованого розвитку загальних і спеціальних здібностей, пізнавальних інтересів та потреб у саморозвитку та вдосконаленні); принцип гуманізації (утвердження особистості учня як найвищої соціальної цінності, найповніше розкриття його здібностей, нахилів, уподобань, задоволення особистісних освітніх потреб); принцип науковості (формування наукового світогляду учнів відповідно до сучасного рівня розвитку науки); принцип оптимізації (вибір та реалізація найкращого варіанту організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності учнів з урахуванням конкретних умов, необхідних умов для педагогів, учнів та їх реальних можливостей для здобуття максимально можливих результатів); принцип мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів (створення умов, за яких учень займає активну особистісну позицію і найбільш повно розкривається як суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності); принцип активності свідомості та самостійності учнів (спонукання учнів до цілеспрямованої самостійної навчально-пізнавальної активності).

Розкриваючи сутність поняття «метод проектів», слід вказати на те, що цей метод не є принципово новим у світовій педагогіці, він використовується у навчальних закладах США, Великої Британії, Бельгії, Ізраїлю, Фінляндії, Німеччини, Нідерландів. У нашій країні також напрацьовано значний досвід його застосування у закладах професійної освіти. Аналізуючи сутність поняття проектування, Г.Ісаєва зазначає, що проектування – це особливий тип інтелектуальної діяльності, відмінною особливістю якої є перспективна орієнтація на

практично спрямоване дослідження. Л. Забродська, Л. Хорунжа, О. Онопрієнко, А. Цимбалару розглядають проектування як самостійний вид діяльності, що передбачає наявність таких етапів як прогнозування, планування, конструювання, моделювання.

Найпоширенішими є дослідницькі, творчі, інформаційні і соціально значущі проекти. Дослідницькі проекти за своєю структурою найбільш наближені до реальних наукових досліджень, оскільки передбачають наявність таких складових, як: висвітлення актуальної обраної теми, визначення об'єкту та предмету дослідження, конкретизація мети, висунення гіпотези, узагальнення результатів дослідницької роботи, формування висновків, передбачення нових проблем для дослідження. Соціально значущі проекти, орієнтовані на інтереси конкретної групи учнів, потребують конкретизації дій кожного з учасників, передбачають оцінювання кінцевих результатів.

На думку Н.В. Морзе, за умови реалізації проектної діяльності, акцент переноситься на самостійну активну навчальну діяльність учнів. При цьому учитель здійснює лише підтримку цієї діяльності, тобто забезпечує матеріалами і опосередковано управляє нею, ставлячи перед учнями відповідні проблеми.

Така модель освітнього процесу навчання має назву «навчання, в центрі якого знаходиться учень», оскільки викладач перестає бути виключним центром навчання, джерелом знань та інформації, а процес навчання базується на співробітництві й продуктивному спілкуванні учнів, спрямованому на спільне розв'язання чітко окреслених проблем.

Саме такою методикою користується педагогічний колектив Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Під час проведення формувального етапу експериментальної роботи всеукраїнського рівня «Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» викладачами Центру було підготовлено і проведено близько 75 уроків з застосуванням проектних технологій.

З метою успішної реалізації формувального етапу експерименту на засіданнях педагогічної ради, методичних комісій та інструктивно-методичних нарадах розглядалися питання застосування проектних технологій, як підсумок були внесені зміни до навчальних планів та програм з врахуванням впровадження проектних технологій навчання.

Для досягнення позитивних результатів у втіленні методу проектів педагогічний колектив пройшов багаторівневу систему підготовки:

- інформаційно-теоретичну;
- організаційно-практичну із закріпленням та апробацією теоретичних знань на практиці;

рефлексивну із самостійною роботою викладачів з переосмислення та творчого аналізу своєї діяльності;

корекційну, що спрямована на поновлення знань і практичних навичок викладачів для подолання наявних труднощів;

методичну, що передбачає підготовку педагогів-тренерів, які можуть вчити інших демонструвати свої майстер-класи.

Заняття проводилися науковим керівником експерименту від Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, заступником директора з наукової роботи, доктором педагогічних наук, професором Ганною Романовою, та завідувачем лабораторії технологій професійного навчання Інституту, кандидатом хімічних наук, доцентом Наталією Кулалаєвою.

Проектна технологія передбачає наявність проблеми, що вимагає інтегрованих знань і дослідницького пошуку її вирішення, а результати запланованої самостійної діяльності учнів повинні мати практичну, теоретичну і пізнавальну значущість.

Педагоги Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, які беруть участь у експерименті, вважають, що проектне навчання є альтернативним класно-урочній системі, але воно має доповнювати і оптимізувати її, а не витіснити. Щодо підготовки викладача до проектної діяльності, то йому потрібно оволодіти всім арсеналом дослідницьких і пошукових методів.

Проектне навчання передбачає велику підготовчу роботу. Викладачі повинні уміти реалізовувати проекти, не нав'язуючи своєї точки зору, не пригнічуючи учнів своїм авторитетом. Під час проведення формувального етапу експерименту, в основу роботи над проектом викладачами були покладені групові форми роботи та інтерактивні методи навчання.

У процесі роботи над проектами учні усвідомили, як застосовуються їх знання для вирішення проблеми виробничого характеру. Вони вчилися систематизувати матеріал, виділяти головне, суттєве. Учні здобули навички роботи з програмами Word, Excel, Power Point, навчилися знаходити необхідну інформацію в Інтернеті.

При роботі над проектом в групі формується почуття колективізму, співпереживання, взаємодопомоги, взаємопідтримки. Досвід виконання проектів переконує майбутніх фахівців, що без знань загальноосвітніх предметів, предметів професійної підготовки не можливо оволодіти такими професіями, як слюсар з ремонту автомобілів, секретар керівника, обліковець бухгалтерських даних та інших.

Проектна технологія навчання набуває все більшого розповсюдження у процесі підготовки кваліфікованих робітників. Для

педагогів-практиків проектне навчання має велику цінність як засіб відійти від «знанневої» освіти та перейти до продуктивного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого підходів у навчанні.

Література

1. Сисоєва С.О. Особистісно-орієнтовані педагогічні технології : метод проектів // Неперервна професійна освіта : теорія і методика : Наук. – метод. журнал. – К., 2002. – Вип. 1 (5). – 230 с.
2. Осмоловський А., Василенко Л. Від навчального проекту до соціальної самореалізації особистості // Шлях освіти. – 2000. – № 2. – С. 34-37,
3. Освітні технології: навч. – метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Л.Барська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с. [149-162; 128-147].
4. Перші освітні технології: Наук. – метод. посібник. / За ред. Г.С. Сизоненко. – К.: Гопак, 2000. – 560 с. (112-201).
5. Габітько М. Педагогічне проектування в процесі особистісно орієнтованої професійної підготовки // Освіта і управління. – 2004. – Т. 7. - № 2. – С. 121-126.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ В ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Гордієнко М. М.,
Національний транспортний університет

Застосування проектних технологій в професійній освіті є досить актуальним питанням сьогодення, зокрема для викладачів практичного навчання в галузі транспорту.

Для того, щоб чітко розуміти поняття «проектна технологія в професійній освіті», потрібно розкрити його основну суть. В загальному розумінні проект – це сукупність певних елементів (об'єктів матеріальної й нематеріальної природи) і зв'язків між ними, що забезпечує досягнення поставлених цілей [1]. Технологія - наука про способи забезпечення потреб людства за допомогою технічних засобів [2]. У психолого-педагогічній літературі технологія означає знання про майстерність, а проект - форма організації занять, що передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників, спрямовану на отримання освітньої продукції за відповідний період [3].

На разі можемо трактувати проектну технологію як спосіб організації навчання, що забезпечує формування якісних знань та навичок у майбутніх викладачів за певних педагогічних умов.

Основними педагогічними умовами застосування проектних технологій в підготовці майбутніх викладачів практичного навчання, за результатами нашого дослідження, є: готовність викладача та студента до організації, координації та контролю навчання; наявність навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення; наявність інноваційного освітнього середовища закладу вищої освіти.

Важливим аспектом до запровадження технологій проектного навчання є організація студентів в єдину команду, що передбачає подальше вирішення певних проблем на основі аналізу відповідних ситуацій, метою якого є створення комфортних умов навчання для кожного суб'єкта педагогічної діяльності. Під час таких занять студенти починають розуміти, що успіх групи у розв'язанні певних задач - це успіх кожного із студентів цієї групи. Таким чином студенти відчувають свою значущість та інтелектуальну спроможність.

Ефективність проектної технології навчання полягає у гарантованому кінцевому результаті. Навіть якщо студенти не знайшли правильний розв'язок певної задачі, вони обмінюються інформацією, думками та створюють ідеї, що і є результатом проектної діяльності.

Література

1. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Ліщанська В.В. Управління проектами: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 231 с.
2. Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Tehnologia>
3. Мойсеюк, Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник / Неля Євтихіївна Мойсеюк . – 5-те вид., доп. і перероб . – Київ : Б.В., 2007 . – 655 с.

МЕТОДИКА РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Кулалаєва Н. В.,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

Для професійної освіти надзвичайно ефективними є проектні технології, оскільки вони забезпечують здобуття майбутніми кваліфікованими робітниками професійних компетентностей та надають їм можливість підготуватися до якісної реалізації професійних функцій. Наразі проектна діяльність визнана основною стратегією розвитку освіти XXI сторіччя. На сьогодні продовжується розроблення методичного забезпечення проектної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Почала формуватися практика сучасної проектної освіти, але залишається ще багато не розв'язаних проблем:

немає єдиного загально прийнятого погляду на навчальний проект; не відпрацьовано організацію виконання проектів учнями в умовах класно-урочної системи; низька теоретична і практична підготовка вчителів до проектної діяльності. У цьому контексті, важливого значення, набуває проблема створення та експериментальної перевірки відповідних методик на основі ідей проектного навчання.

У рамках формувального етапу НДР «Методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей» співробітниками лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України було створено та апробовано методику розроблення проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, в основу якої покладено ідеї доктора педагогічних наук, професора М. Артюшиної [1].

Методика складається з чотирьох етапів. На першому (діагностично-прогностичному) етапі здійснюється підготовка педагогічного колективу закладу професійної (професійно-технічної) освіти до системного запровадження проектних технологій професійного навчання. Далі педагогічні працівники, які опанували методику розроблення проектних технологій, на підґрунті педагогічного досвіду та вже проведеної роботи з учнями виконують діагностику проблем, суперечностей, що мають бути вирішені впродовж проектної діяльності. Вони аналізують можливості предмету, теми, наявних умов застосування проектної технології, а також предметні інтереси та схильності учнів. Суттєвого значення має вибір виду проектної технології (інформаційна, дослідницька, практико-орієнтована, творча, рольова, інтернет-проект тощо) у відповідності з навчальними цілями.

На другому (проектувальному) етапі педагоги обґрунтовують дидактичну мету та визначають освітні завдання проектної технології. Доцільно також зробити прогноз можливої технологічної карти конструювання навчальних проектів. Під час її розроблення необхідно скласти план реалізації проектної діяльності та визначити критерії оцінювання результатів проектної діяльності учнів, які мають бути встановлені заздалегідь та відповідати певним принципам оцінювання. Серед яких: простота – форми оцінювання мають бути простими, зрозумілими й зручними у застосуванні; відкритість – викладачі, учні, експерти знають, що буде оцінюватися та за якими критеріями; об'єктивність – оцінка є об'єктивною тільки тоді, коли ґрунтується на конкретних критеріях; важливість – оцінювання тільки найважливіших очікуваних результатів. Оцінювання спрямовується на визначення рівнів оволодіння учнями навичками мислення, професійними

вміннями, способами комунікації, методами вирішення проблем. Хоча кожен проект має власні цілі, треба заздалегідь визначити загальні параметри, за якими оцінюються його результати: глибину розуміння теми; повноту висвітлення; логічність викладання; ефективні та доцільні технологічні пропозиції рішення; якість оформлення письмових матеріалів; логіку і культуру мовлення під час презентації тощо.

На третьому (організаційному) етапі викладачі разом з учнями обговорюють конкретні проблеми, що підлягають розв'язанню під час проектної діяльності та формулюють проектні завдання. Доцільно провести організаційне заняття щодо запуску навчальної проектної діяльності учнів. Крім цього, усвідомлюючи сутність мотивації учнів до навчання як невід'ємної складової проектної діяльності, педагоги мають моделювати та застосовувати вправи для їхнього мотивування та стимулювання. Серед ключових напрямів мотивування виокремлюють: зацікавлення, позитивні емоції та можливість практичного застосування. Гарантією ефективності впливу на учнів є вмотивованість викладача. Необхідно втягувати учнів в процес пізнання: це дає змогу їм самим переконатися у необхідності знань. Слід підкреслювати користь знань теми, предмету та використовувати резерви підсвідомої сфери учнів за допомогою образів і метафор. Лексика викладача має викликати в учнів позитивні асоціації. Під час вступної мотиваційної стадії формування первинної мотивації застосовують такі методи мотивації та стимулювання навчання, як комунікативна атака, доведення та переконування, сугестія. На стадії підтримки та підсилення мотивації використовують методи долання перешкод і делегування. Завершальна стадія – забезпечення мотивації до подальшого навчання – характеризується закріпленням позитивного враження.

На цьому етапі слід також враховувати специфічні особливості навчальних груп, серед яких: різноманітність складу за професійною і навчальною мотивацією, навчальними можливостями, наявністю, а в окремих випадках – і перевага учнів з низькою соціалізованістю, відхиленнями у поведінці, за окремими професійними напрямками – одноставний склад груп.

Важливим елементом організації проектної діяльності є її коригування. Викладачі мають підтримувати та спрямовувати проектну діяльність учнів. Для реалізації цього етапу співробітниками лабораторії підготовлено програму тренінг-курсу для учнів: «Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів» та тренінги за напрямками: «Знайомство з проектним навчанням», «Як визначити проблему проекту та шляхи її розв'язання?», «Як планувати життєвий цикл проекту?», «Як здійснювати роботу над проектом?».

«Як презентувати проект?», «Як оцінити результати проекту?»).

На четвертому (оціночно-рефлексивному) етапі учні презентують результати власної проектної діяльності. Відбувається оцінювання їхньої проектної діяльності. До критеріїв оцінювання результатів роботи учнів у проекті відносять: розуміння актуальності проекту; мотивацію участі у виконанні проекту; роль та рівень участі у проекті; рівень знань (умінь), набутих у проекті; результативність використаних методів і засобів виконання проекту (інструменту, матеріалів); активність у ході виконання проекту (виконання обов'язків); допомога одногрупникам (співробітництво) у ході виконання проекту; рівень комунікативної культури (уміння та навички працювати в команді); участь в оформленні результатів проекту; рівень лідерських/виконавчих здібностей; представлення результатів. Під час проектної діяльності учнів важливою є критична самооцінка учнів – учасників проекту. Аналіз учнями власної роботи у ході виконання проекту передбачає самопізнання, об'єктивне оцінювання власних сил і можливостей, об'єктивне і критичне ставлення до себе та результатів власної діяльності. Учні можуть оцінювати і зміни мотивації у навчанні: зростання професійних цінностей, інтересів, потреб. Самооцінка учнів також дозволяє педагогу отримати корисну інформацію про них, зокрема, про труднощі на різних етапах виконання проекту та забезпечити педагогічно доцільну допомогу у подоланні таких труднощів (створення системи із зворотнім зв'язком). Також під час оцінювання проектної діяльності учнів необхідно застосовувати експертне (зовнішнє) оцінювання. Експертами можуть бути педагоги, одногрупники, учні паралельних груп та старших курсів, представники підприємств, організацій – замовників робітничих кадрів, зрештою – спеціальна комісія з компетентних осіб, яка створена спеціально для оцінювання проекту. На незалежну експертну оцінку проектної роботи учнів можуть бути представлені у ході проведення предметних тижнів, училищних виставок робіт технічної творчості, профорієнтаційної орієнтації, організованих конкурсів тощо. До критеріїв оцінювання встановлено наступні вимоги:

- розробляються після вибору виду проекту та визначення його мети;
- мають максимально підтримувати, стимулювати ефективну роботу за темою проекту;
- мають сприяти творчості учнів, розвитку професійних цінностей;
- бути повідомлені учням заздалегідь;
- за кількістю мають бути достатніми для повного оцінювання професійної компетентності учнів у ході проектної діяльності.

Для визначення внеску кожного з учасників проекту ефективним

є чітке визначення завдань для виконання та закріплення за виконавцями. Це дозволяє оцінити і якість роботи підгрупи у цілому, і якість виконання кожним учасником своїх обов'язків. У процесі розроблення критеріїв для оцінювання внеску кожного учня до роботи команди викладачам треба пам'ятати, що вони мають допомагати організовувати діяльність учнів, створюючи умови для успішного завершення проекту [2]. На цьому етапі доцільно також проаналізувати ефективність використання проектної технології, виокремити проблеми, що виникали під час проектного навчання, та позитивні особливості реалізації і впливу проектної діяльності на навчально-виробничий процес закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Отже, запропонована методика розроблення проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти надасть можливість педагогічним працівникам системно запровадити проектне навчання та приділити увагу особливостям педагогічного проектування.

Література

1. Артюшина М. В. Інноваційна діяльність у професійно-технічній освіті: поняття, підходи, технології / М. А. Артюшина // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – № 37. – 2014. – С. 133–137.

2. Пятничук Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх опоряджувальників будівельних у професійно-технічних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Пятничук Тетяна Володимирівна; Національна академія педагогічних наук України, Інститут професійно-технічної освіти; кер. Радкевич В. О. – Київ, 2015. – 246 с.

ПРОЕКТНА РОБОТА ЯК МЕТОД ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ В ЖИТТЄВИЙ ДОСВІД

Осадча Т.К.,
Навчально-науковий центр ПТО НАПН України

Одухотворення й натхнення однієї особистості породжує одухотворення й натхнення в душах інших людей. Творчість – це незримі ниточки, які об'єднують серця.

В.О.Сухомлинський

Модернізація системи освіти в Україні, сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців зумовлюють необхідність

використання нових сучасних педагогічних технологій. Інформаційне суспільство ставить за мету перед всіма типами навчальних закладів, включаючи і систему професійно-технічної освіти, підготовку фахівців, здатних легко адаптуватися до життя, самостійно здобувати знання, вміло застосовувати їх на практиці для розв'язання різноманітних проблем.

Учні мають:

- критично і творчо мислити;
- чітко усвідомлювати, де і яким чином можна застосувати набуті знання;
- генерувати нові ідеї;
- грамотно працювати з інформацією, бути комунікабельними, постійно самовдосконалюватися.

Це привело до зміни парадигми освіти, що проголошує вищу якість навчання. На зміну пасивному учню приходить учень як активний суб'єкт, який здобуває знання. Тепер викладач - не єдине, основне джерело знань, а організатор, модератор пізнавальної діяльності.

Особливо продуктивним є метод проектів, оскільки учень, працюючи над проектом, проходить такі стадії: планування; аналіз; синтез; активна діяльність.

Метод проектів дає можливість застосовувати не тільки індивідуальну самостійну роботу учнів, а й групову. Це дає змогу набувати комунікативних навичок та вмінь. Виступ перед аудиторією, відеокамерою вимагає подавати інформацію так, щоб донести її до слухачів. Робота над презентаціями, відеороликами розвиває відповідальність за ухвалені рішення, просторову уяву, об'ємне бачення проекту, вміння працювати в групах. Завдяки проектному методу навчання учні усвідомлюють всю технологію поставленої мети - від постановки проблеми до здобуття результату. Так досягається зв'язок теоретичних знань з практичними вміннями.

Виконання проектної роботи можна розглядати як один із засобів подолання бар'єрів в індивідуальному розвитку особистості. У процесі виконання проекту учні вперше долають також і звичне дидактичне середовище, для якого характерна процедура «пояснення-інструкція». Учні вперше отримують завдання, які не мають єдиного правильного розв'язку, однак вже розуміють необхідність його знаходження, прагнуть результату. Проекти дають змогу виявити інтерес кожного учня до процесу діяльності. Більше того, за допомогою проектів учні обирають напрямки, в яких можуть проявити свої здібності. Проектування допомагає учням усвідомити роль знань у житті і навчанні.

Навчальне проектування виникло в 20-ті роки ХХ ст. в США як

гуманістичний напрям філософії та освіти. Основною ідеєю цієї новітньої технології (педагогічні погляди американського філософа і педагога Джона Дьюї) стала ідея побудови навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, у співвідношенні з його особистим інтересом. Надзвичайно важливо показати учню його особисту зацікавленість у здобутті знань, де і яким чином вони можуть йому знадобитись у житті. Проблема мусить бути з реального життя, знайома і значуща для учня, для її розв'язання йому необхідно застосовувати здобуті знання або ті, що їм належить здобути.

Навчальне проектування орієнтоване перш за все на самостійну діяльність учнів - індивідуальну, парну або групову, яку учні виконують впродовж визначеного відрізка часу.

Технологія проектування передбачає розв'язання учнем або групою учнів певної проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з другого - інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості. Результати виконання проектів повинні бути «відчутні»: якщо це теоретична проблема, то конкретне її рішення, якщо практична - конкретний результат, готовий до впровадження.

Проектна робота передбачає використання викладачем сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

Таким чином, суть проектної роботи - стимулювати інтерес учнів до певних проблем, що передбачають володіння визначеною сумою знань та через проектну діяльність, яка передбачає розв'язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування надбаних знань: від теорії до практики, гармонійно поєднуючи академічні знання з прагматичними, забезпечуючи відповідний їх баланс на кожному етапі навчання.

Вище сказане вказує те, що викладачу гуманітарних дисциплін на сьогоднішній час потрібно, навіть, необхідно, працювати над впровадженням методу проектних технологій у навчально-виховний процес для розвитку творчих здібностей учнів. Цей метод цікавий тим, що з одного боку, дозволяє створити умови для розвитку інтелектуально-творчих здібностей обдарованих учнів, а з іншого - проект дає можливість брати участь у цікавій і результативній роботі всім учням. Шляхами реалізації проблемної теми, виходу на реальне життєве проектування учнів є профільне навчання, система підготовки до вищої освіти, використання особистісно-зорієнтованих, інформаційних технологій і методу проектів.

Позитивним у проектній роботі є набуття учнями таких вмінь:

- планувати свою роботу;
- використовувати багато джерел інформації;

- самостійно відбирати й накопичувати матеріал;
- аналізувати;
- зіставляти факти;
- аргументувати власну думку;
- приймати рішення;
- встановлювати соціальні контакти;
- створювати «кінцевий продукт» (журнал, сценарій);
- презентувати створене перед аудиторією;
- оцінювати себе й один одного.

Залучення учнів до проектної роботи сприяє розвитку творчості, ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес і самовдосконалення. Різноманітність мотивів, прагнень, які спонукають учнів до активної участі в проектній роботі, дає можливість самоствердитися, усвідомити себе як потрібну в соціумі особистість, яка є важливою і для викладачів, і для батьків, і для суспільства в цілому. Проектна робота відкриває широкі можливості для вибору ролі в системі взаємин (лідер-організатор, лідер-генератор ідей, лідер-виконавець). Вона передбачає активну діяльність кожного, оскільки кінцевий результат залежить від спільних зусиль, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій.

Проектна робота у навчально-виховній роботі викладача гуманітарних дисциплін - це:

- засіб соціального та інтелектуально-творчого розвитку всіх суб'єктів освіти - учнів, педагогів, батьків;
- середовище, яке розвиває, формує соціальні вміння та навички і сприяє процесу набуття життєвого досвіду;
- шлях формування компетентностей учнів у соціальному просторі;
- можливість будувати стосунки на основі толерантності;
- засіб перевірки відповідності набутого досвіду потребам власної активної ролі в суспільстві;
- формування високоінтелектуальної, компетентної, свідомої особистості з громадянською позицією, здатної до самореалізації та прояву своїх можливостей у різних сферах діяльності;
- виховання відповідальності людини за свої вчинки, за результати спільної праці в колективі.

Метою навчального проектування є створення педагогом під час освітнього процесу таких умов, за яких результатом є індивідуальний досвід проектної роботи учня. Під час використання технології вирішується ціла низка різнорівневих дидактичних, виховних і розвивальних завдань:

- розвиваються пізнавальні навички учнів;
- формуються вміння самостійно конструювати свої знання;

- уміння орієнтуватися в інформаційному просторі;
- активно розвивається критичне мислення, сфери комунікації.

Таким чином, проект - це цільовий акт діяльності, в основі якого лежать інтереси учня.

Педагог повинен знати основні вимоги, які висуває проектна робота до її організації:

- 1) наявність значущої у дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання);
- 2) практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів;
- 3) самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів;
- 4) структурування змістової частини проекту;
- 5) використання дослідницьких методів: визначення проблеми досліджуваних завдань, що впливають із неї, висунення гіпотези їхнього вирішення, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коректування, висновки.

Можуть бути різні підстави для вибору тематики проекту. Вона може бути сформульована фахівцями, висунута викладачами, запропонована самими учнями. Результати проектів мають бути матеріальними, тобто відповідно оформленими - відеофільм, альбом, журнал, газета, альманах тощо.

Сучасна педагогіка розрізняє такі типи проектів:

- дослідницькі: в основі проекту знаходиться дослідження певних явищ та процесів;
- творчі: спільне створення художніх творів, видовищних заходів тощо;
- ігрові (імітаційні): в яких учасники проекту виконують визначені ролі;
- інформаційні: збір та аналіз інформації про певний об'єкт;
- практичні: безпосереднє впровадження у практику.

За характером контактів проекти поділяються на внутрішні та міжнародні. Внутрішніми називають проекти, організовані або всередині одного навчального закладу або між навчальними закладами, навчальними групами всередині регіону, країни. У міжнародних проектах беруть участь представники різних країн, для їхньої реалізації можна застосовувати засоби інформаційних технологій (викладачі іноземної мови).

За кількістю учасників проекти поділяються на особистісні, парні та групові.

За тривалістю проведення проекти розрізняють короткодіючі (кілька уроків із програми одного предмета), середньої тривалості (від тижня до місяця), довготривалі (кілька місяців).

На практиці частіше доводиться мати справу зі змішаними типами проектів.

Використання методу проектів при вивченні таких предметів, як «Людина і світ», «Філософія», «Психологія», «Соціологія» забезпечує глибоке й усвідомлене засвоєння учнями навчального матеріалу, критичне оцінювання подій, що відбуваються як у особистому житті учня, так і в соціумі, розширює сферу спілкування, формує навички мислення високого рівня. Важливо, що метод проектів забезпечує можливість реалізації власних ідей учнів і в результаті сприяє позбавленню певних комплексів особистості. Робота над проектом на таких уроках допомагає молодому поколінню пізнати навколишній світ і себе в ньому, це поштовх до роздумів про життя, про сенс людського існування на Землі.

Ця методика сприяє розвитку творчих здібностей, тому що всі завдання мають характер дослідницький, пошуковий, творчий, і повинні виявити особистісне ставлення учнів до поставленої проблеми, духовних пошуків в сьогоденному стрімкоплинному часі.

Метод проектів одна з альтернатив навчальної системи, яка використовується на завершальному етапі вивчення певної теми і дає можливість узагальнити і доповнити засвоєний матеріал, отримавши комплексні знання, налаштовує учнів на самостійну пошуково-дослідницьку діяльність.

Так, перед початком вивчення теми «Молодіжні субкультури» з предмету «Людина і світ» учні були поділені на творчі групи (2-4 особи) і отримали перспективні завдання до вивчення окремих неформальних об'єднань (байкери, металісти, скінхеди, панки та інші). Результати досліджень учні оформляють у вигляді презентацій, доповідей, інсценізації, відеофільму.

Під час виконання завдання учні зацікавились питанням про існування неформальних об'єднань молоді і в Україні, і в учнівському середовищі навчального закладу. Таким чином, творче завдання набрало більш ширшого простору, об'єднавши не лише навчальні дисципліни (соціологія, психологія), а й співпраця з учнями інших навчальних груп.

Орієнтовна тематика творчих робіт з теми «Суспільство. Особа. Професія. Молодіжні субкультури в середовищі учнів Навчально-наукового центру ПТО НАПН України»:

1. Загальна характеристика субкультури як суспільного явища.
2. Історія появи та характеристика різних молодіжних субкультур: байкери, металісти, хіпі, репери, гопніки, скінхеди, готи, емо, геймери.
3. Психологічна оцінка кожної вказаної субкультури.
4. Соціологічні дослідження про неформальні об'єднання молоді

в українському суспільстві.

5. Соціологічні дослідження в межах навчального закладу, зокрема, анкетування учнів: «Чи легко Ви піддаєтеся впливу» та «Молодіжні субкультури в сучасному суспільстві», написання твору-роздуму «Я - через 15 років».

6. Вплив різних молодіжних неформальних об'єднань на відносини з батьками, ровесниками, з іншими людьми.

Учитель лише пропонує тематику творчих досліджень, а учні мають право вибрати або сформулювати власні теми проєктів.

В основі проєктної роботи на уроках гуманітарних дисциплін лежить розвиток основних компетентностей: пізнавальних навичок учнів, вміння орієнтуватися у різних джерелах інформації, застосовувати на практиці отримані знання, виділяти проблеми і визначати шляхи їх вирішення, планувати, прогнозувати, аналізувати, зіставляти, порівнювати, оцінювати, робити висновки, виробляти особисту думку, презентувати результати проєктної діяльності. Проєктна робота сприяє вихованню толерантності і комунікативності, адже передбачає роботу у групах, у парах, вимагає співробітництва учнів різного віку. Ця робота формує критичне та творче мислення учнів, а отже, відповідає основному завданню освіти - вихованню соціально активної особистості, здатної до самовдосконалення.

Таким чином, метод проєктів є сучасною педагогічною технологією, використання якої створює умови для всебічного розвитку підростаючого покоління у процесі організації творчої діяльності.

Література

1. Освітні технології: Навчально - методичний посібник за загальною редакцією О.М.Пехоти, К., 2002 р.
2. Молодь діє: Навчально-методичний посібник з громадянської освіти / П.Вербицька, О.Войтенко та ін.; за загал. ред. В.Мисана. - Львів: НВФ: «Українські технології», 2007 р.
3. Полат Е.С. Метод проєктів. - М., 2001 р.
4. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти. / Под ред. Є.С. Полат. - М., 2000 р.
5. Пахомова Н.Ю. Проєктне навчання - що це? / Методист № 1, 2004 р.
6. Управління проєктами в сучасній організації: Стандарти. Технології. Персонал. - М., 2004 р.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРІВ- ПЕДАГОГІВ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТУ

Пархоменко О. О.,
Національний транспортний університет

Стрімкий розвиток сучасної науки і техніки обумовлює високі вимоги до якості підготовки фахівців будь-якої сфери життєдіяльності. Забезпечення конкурентоспроможності майбутнього робітника на ринку праці та потреб суспільства у всебічно розвинутих висококваліфікованих кадрах підштовхують до вирішення актуальних проблем, що стосуються підготовки майбутніх фахівців. Підвищити її ефективність і якість можливо шляхом вдосконалення традиційної системи освіти, оптимізацією змісту, форм і методів підготовки, а також впровадженням та використанням сучасних засобів навчання.

Нормативно-правовими документами України окреслено основні положення та напрямки розвитку освіти в нашій державі, а також передбачено процес інформатизації освіти, створення умов для розвитку сучасних засобів навчання (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки), розробка і запровадження освітніх інновацій (Національна доктрина розвитку освіти в Україні від 2002), формування комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, широке використання інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах суспільного життя (Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007-2015 роки»). Ці процеси обумовлені стрімкими темпами науково-технічного процесу, який впливає і на освіту, результатом чого є наявність великих об'ємів достатньо складної для сприйняття інформації, швидке зниження актуальності навчального матеріалу, що суттєво позначається на якості підготовки майбутніх фахівців, особливо технічного спрямування. Зважаючи на це, інформатизація освіти, розробка, впровадження та використання мультимедійних засобів навчання (МЗН) – важлива передумова у вирішенні завдання ефективної підготовки висококваліфікованих кадрів, зокрема інженерів-педагогів в галузі транспорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питанням, присвяченим інформаційним технологіям у навчанні приділяли увагу Л.А. Карташова, В.В. Іванова, А.А. Каленський, І.Г. Захарова та ін.

Проблеми інженерно-педагогічної та професійно-технічної освіти досліджували С.У. Гончаренко, Н.Г. Ничкало, В.О. Радкевич, О.Е. Коваленко, О.І. Щербак, Ю.Ц. Жидецький, П.Г. Лузан, О.В. Діденко, Л.П. Пуховська, А.В. Литвин.

Аспекти комп'ютеризації освіти досліджували А.Т. Ашерев, Ю.О. Дорошенко, Ю.О. Жук, Ю.І. Машбиць, О.М. Торубара, О.Г. Яцюк та ін.

Застосування сучасних комп'ютерних технічних засобів і програмного забезпечення, та підвищення якості навчання відображено в працях Ф.В. Медведєва, К.А. Гребеннікова, Г.А. Кручіна, З.С. Сейдаметової, В.К. Сидоренко, Н.Т. Тверезовської та ін.

Питання застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі досліджувались В.Ю. Биковим, М.І. Жалдаком, Р.І. Гуревичом та ін.

Практично усі автори відзначають, що використання засобів інформаційних технологій дозволяє підвищити інтенсивність і ефективність процесу навчання; створює умови для самоосвіти та дистанційної освіти, тим самим дозволяючи здійснювати перехід до безперервної освіти; у поєднанні з телекомунікаційними технологіями розв'язує проблему доступу до нових джерел різноманітної інформації.

На основі аналізу наукових джерел, нормативно-правових документів системи освіти та вивчення особливостей підготовки майбутніх інженерів-педагогів в галузі транспорту було виокремлено ряд суперечностей між:

- високими суспільними вимогами до якості майбутніх інженерів-педагогів в галузі транспорту та недостатніми можливостями традиційної системи навчання для її забезпечення;

- необхідним високим рівнем інформаційної грамотності майбутніх інженерів-педагогів в галузі транспорту та фактичним рівнем їх комп'ютерної освіченості;

- швидкими темпами розвитку МЗН та недостатнім рівнем їх використання у підготовці майбутніх інженерів-педагогів в галузі транспорту.

Комп'ютерна грамотність є компонентом професійної компетентності, необхідною умовою ефективності професійно-педагогічної діяльності викладача і майбутнього фахівця в сучасних умовах. Майбутньому інженерові-педагогу необхідно вміти користуватися електронними ресурсами з тим, щоб у своїй професійно-педагогічній діяльності забезпечити формування елементарних навичок роботи студентів, а також забезпечувати належний навчально-методичний рівень викладання спецдисциплін [1, с. 23].

Мультимедійні засоби навчання займають важливе місце у розвитку інформаційного суспільства. За С.У. Гончаренко, це комплекс апаратних і програмних засобів, що дозволяють користувачеві спілкуватися з комп'ютером, використовуючи різноманітні, природні для себе середовища: графіку, гіпертексти, звук, анімацію, відео. Мультимедійні системи надають користувачеві персонального

комп'ютера такі види інформації: текст; зображення; анімаційні картини; аудіо коментарі; цифрове відео. Технології, які дозволяють з допомогою комп'ютера інтегрувати, обробляти і водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну інформацією, називаються мультимедійними [2, с. 298].

Слід відмітити, що вчені підкреслюють здатність мультимедійних технологій не тільки полегшити та зробити цікавим процес передачі отримання знань, а й стимулювати творчу активність і самостійну діяльність людини [3].

Щоб процес навчання був результативним під час використання мультимедійних засобів навчання, ми дотримуємося дидактичних принципів навчання [4]:

- принцип науковості (представлена інформація повинна відповідати сучасним вимогам науки, бути достовірною);
- принцип наочності (оформлення матеріалу повинно бути естетично завершеним та виразним);
- принцип доступності (зміст матеріалу повинен відповідати можливостям засвоєння знань студентами);
- принцип систематичності та послідовності (матеріал повинен бути представлений як елемент системного навчання у відповідності до навчальної програми дисципліни);
- принцип зв'язку з життям (наочні ілюстрації, що використовуються під час створення мультимедійних презентацій повинні бути сучасними та актуальними);
- принципи виховного навчання (зміст матеріалу повинен вирішувати не лише завдання навчання, але й виховання, наприклад, естетичного).

Література

1. Бочар І.Ю. Методичні аспекти підготовки фахівців інженерно-педагогічного напрямку до використання ADOBE PHOTOSHOP CS5 у редакційно-видавничих системах / І.Ю. Бочар // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво : науковий журнал. – Луцьк. – Видавництво ЛНТУ, 2011. – С. 23-30.

2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене і виправлене. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 522 с.

3. Пінчук О.П. Використання мультимедійних продуктів у системі загальної середньої освіти. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em4/cjntent/07popeso.htm>.

4. Зинкевич Е.Р. Дидактические основы применения мультимедийных презентаций в обучающем деятельности преподавателя высшей школы / Е.Р. Зинкевич, О.С. Кульбах // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения: сборник материалов XVIII Международ. науч.-практич. конф. / Под общ.ред. С.С. Чернова. – Новосибирск : Издательство НГТУ, 2011. – С. 339-344.

ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ПТНЗ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ

Патока А. В.,
Навчально-науковий центр ПТО НАПН України

Сучасного учня постійно оточують проблеми економічного характеру - вибір товарів і ціни на них, доходи і витрати, придбання товарів, які найбільш якісно забезпечать його життя, поняття «бюджет сім'ї», «економічна криза», «тарифи на газ, електроенергію», «податки» та «інфляція». Вже через рік - два вони будуть самостійно вирішувати власні економічні проблеми, почнуть трудову діяльність, будуть влаштовувати своє особисте життя, отримують право голосу і в подальшому у своїй сукупності будуть вирішувати долю країни, а тому повинні мати достатні економічні знання і широкий світогляд.

Ми хочемо бачити свідому, цивілізовану людину, яка дотримується законів, має право вибору і визнає людські цінності. Звісно, кожний викладач економічних дисциплін сподівається, що зможе навчити і виховати такого громадянина. Він не буде «сірою» особистістю, якою можна легко маніпулювати за допомогою мас-медіа, годувати передвиборчими обіцянками «про світле майбутнє, вікно в Європу, величезні пенсії та зарплати, дружбу з Росією, закінчення війни тощо», заманювати на виборчі дільниці гречаною крупкою та продуктовими наборами. Найстрашніше, що може сказати така «сіра» особистість: «А що я можу зробити!; Все вже вирішили без мене! Мій голос нічого не змінить!; Німа за кого голосувати! ».

Спостерігаємо зневіру у майбутнє, байдужість, недосвідченість загальної маси громадян, переважна більшість, яких робітничий клас. А це - колишні учні ПТНЗ.

Мета статті – дослідження використання методу проектів у вивченні економічних дисциплін в ПТНЗ, розвитку особистості через здатність до самостійної праці над конкретно відзначеною задачею в групі з елементами творчої роботи, формування навичок раціональної економічної поведінки як споживача, найманого працівника, виробника, платника податків, користувача суспільних благ.

Як підгодувати свідому, цивілізовану людину, яка дотримується законів, має право вибору і визнає людські цінності? Звісно деякі викладачі ставлять перед собою завдання підготувати кваліфікованого робітника. Завдання рівноцінне зарплатні педагога. Достатньо прочитати лекцію, дати домашнє завдання, перевірити тощо. Стара Радянська «незламна» система працювала, і готувала кваліфікованого робітника 75 років, при незмінному тоталітарному режимі. Поняття «новаторство» застосовувалось тільки в збільшенні обсягів виробництва продукції. Професійному розвитку особистості не приділялося багато уваги. Звісно робітник на заводі вважав капіталізм загниваючою системою, де експлуатують звичайного «бідного» робітника. В сьогоднішній державі Україна з радістю прийняв на себе «тяжку долю робітника в США».

Завдання методу проектів: навчити учнів самостійно знаходити, вирішувати, опрацьовувати інформацію по проблемному питанню. Творча, не програмована особистість усе бачить своїми очима. Така особистість може самостійно приймати рішення, висловлювати власні думки, а не копіювати думки заданих в підручнику шаблонів, проявляти гнучкість інтелекту, а не «залізобетонні» терміни, які учню не цікаві.

Метод проектів дозволить зробити таку науку, як економіка, більш цікавою, більш зрозумілою та динамічною наукою, яка постійно змінюється з розвитком життя людей. Змінюється на практиці, і ці зміни можна побачити в сьогоднішній прямо зараз, тепер, в магазині, переході, метро. Ця наука поруч, але не помітна. Учасники проекту зробили її помітною, цікавою та актуальною своїми руками та інтелектом, доступною для аудиторії їхньої вікової групи і не тільки, цікаво було й викладачам!

Охарактеризуємо суть проекту. Перед учнями групи поставлена загальна тема проекту, яку необхідно дослідити: «Вплив маркетингових технологій на купівельну активність учнів центру». Робота над проектом допоможе учням осмислити свою економічну поведінку як покупця, який кожного дня здійснює купівлю товарів та послуг. Купуючи товари та послуги, учень ставить перед собою певні питання, що стосуються його особистого вибору, та бюджету, який він має на цей проміжок часу. Розподіл бюджету здійснюється серед неймовірної кількості товарів та послуг, які є на ринку. Що саме керує учнем? Чи може виробник впливати на купівельну поведінку учня? Як саме впливає виробник?

Усі ці питання підсвідомо або свідомо вирішуються кожного дня. Виробники товарів та продавці – це професіонали, зарібок яких залежить від витрат кожного окремого індивіда, що перетнув поріг його супермаркету. Їх завдання продати товар.

Працюючи над проектом, учні повинні дослідити, чи може виробник на рівні підсвідомості керувати купівельною поведінкою учнів Центру. Дослідити, як саме здійснюється такий вплив. Проаналізувати ситуацію щодо впливу та зробити певні розрахунки, використовуючи прийоми математики, економіки, зробити висновки та оформити їх в презентаціях, поглибивши свої знання і з науки «Інформатика».

Мінімальний розмір групи: два учні, які самостійно досліджують отримане завдання та повинні розподілити обов'язки в групі самостійно.

Завдання для кожної групи є індивідуальним – це означає, що є загальна тема проекту «Вплив маркетингових технологій на купівельну активність учнів центру», - її презентує викладач, а теми які в включаються до загальної, учні опрацьовують в групах самостійно. Наприклад: Поставлена тема може включати в себе питання «Як впливає музика в магазині на купівлю товарів. Купують більше або менше?» та інші питання, які в загальній кількості можуть розкрити загальне питання, що поставлене перед учнями: «Чи впливають в магазинах на нашу свідомість та підсвідомість, з метою продати нам якнайбільше товарів».

Приклад реалізації методу проектів в поетапному розрізі:

Першим етапом проекту був вибір теми. Тема проекту: «Вплив маркетингових технологій на купівельну активність учнів центру». Вибір теми проекту повинен бути перш за все актуальним і цікавим для груп, де вивчають такі предмети, як: економіка, маркетинг, менеджмент. А також для учнів, які є просто звичайними споживачами і купують товари кожного дня. Учні, які задіяні в проекті, повинні були дослідити і показати, як саме здійснюється вплив на свідомість і підсвідомість людини, які технології при цьому використовуються.

Другим етапом є формування головної проблеми проекту: довести і показати, як здійснюється вплив в закладі реалізації товарів на учня. Відповісти на питання: чому, плануючи витратити 10 грн. на молоко, учень витратив більше.

На третьому етапі загальна тема була поділена на підтеми:

- «Управління поведінкою споживача»;
- «Вплив реклами на споживачів»;
- «Програмування поведінки споживача»;
- «Вплив музики на споживачів в супермаркеті»;
- «Дурять на кожному кроці».

Саме ці теми повинні дати відповідь – чому витрачаємо більше?

Четвертий етап – планування роботи. Після визначення тем, які потрібно дослідити, учнів необхідно поділити на робочі групи – це були групи: істориків, мерчандайзерів, маркетингологів, психологів та

акторів. Розподілити роботу по групах, в кожній групі визначити обов'язки кожного з учасників, визначити терміни виконання та побудувати графік консультацій для кожної окремої групи.

П'ятий етап – організація виконання робіт. Це найбільш трудомісткий етап проектування. Учні збирають і опрацьовують дані для проекту під постійним контролем керівника. Обираються найкращі альтернативи, досліджується та опрацьовується відеоматеріал. На цьому етапі вибудовується сценарій проекту, який корегується в залежності від добору матеріалів, які опрацювали учні. Сценарій розробляється за участю всіх груп дослідників, щоб учні бачили проект, як загальне ціле, а не як назву теми, яку вони досліджують. Активність, креативність, здатність до спільної діяльності на цьому етапі повинна мати прояв в кожного учня, який задіяний в проекті. Велика відповідальність лягає на плечі керівника – його завдання зацікавити учнів, запалити в них «іскру» діяльності. Учні повинні побачити проект очами керівника, а керівник очами учнів.

Шостий етап – формування понять, узагальнень, висновків. Інформація, яку учні збирали та опрацьовували уніфікується, терміни та визначення стандартизуються. На базі отриманої інформації учні роблять висновки, які будуть доводити до аудиторії.

Сьомий етап – презентація проекту. Захист проекту відбувся в актовій залі навчально-наукового центру. Керівник оголосив тему, яку учні підготували до уваги аудиторії. Далі все відбувається за сценарієм. Ведуча (учениця групи) взяла слово: оголосила тему і мету проекту, запросила перших учасників проекту до мікрофону. Учні доводили нову інформацію, використовували мультимедійні засоби. Залучали зал до вирішення проблемних питань, влаштовували тематичні ігри. Найактивнішим учасникам видавалися сертифікати на отримання додаткового балу з економічних предметів.

Учні показали декілька мініатюр – реальні сцени, які можна побачити в багатьох супермаркетах, але які зазвичай лишаються без уваги. Наприклад сцена « великий трикутник» - коли для того, щоб купити молоко, споживачу доведеться пройти за спеціально побудованою схемою: хліб, м'ясо, крупи, чай, горілчані вироби, фрукти, і нарешті молочний відділ. І здається, коли всі перепони і спокуси пройдено – маленька черга на касі! З сорока вільних кас працює 6-7. Черга розрахована на те, щоб? А які товари зазвичай продають на касі? Так, звісно, якщо черга стає більш ніж три особи, виникає напруження у покупця. Тоді відкривають додаткову касу, але черга з двох, трьох осіб - це час на спокусу товарами, яких не має в списку тих, які ви запланували купити. Чому ми проходимо через відділ хліба - свіжа випічка стимулює наші рецептори шлунку. Далі, як правило, готові вироби, які можна споживати, але якщо ви належите до осіб, дохід яких

не дозволяє їх купити – є відділ м'яса та круп. А черга на касі - це «дешевий батончик», який дасть вам протриматися до дому. Тому кожна додатково витрачена хвилина в супермаркеті – це Ваші додаткові витрати. Схема побудови – максимально довгий шлях від входу до каси, з максимально можливими спокусами на всьому шляху. Музика відповідного темпу і гучності «вимикає обережність», темп покупки: « взяв – поклав» в кошик товар.

Наприкінці проекту ведуча зробила загальні підсумки з усіх розглянутих тем, та запропонувала дієві методики опору впливу на свідомість і підсвідомість споживача.

Восьмий етап – оцінка проекту. Керівник аналізує дані за проектом, його сильні та слабкі сторони. За час виконання проекту учні розвинули креативне мислення, грали в команді, вирішували самостійно складні завдання. Навчилися самостійно збирати та опрацьовувати інформацію, робити її аналіз та формувати висновки. Вдалих проект показав, що економічні науки можуть бути цікавими і корисними в повсякденному житті. Отже, наступний проект, який будуть розробляти учні, має стати ще кращим, оскільки учні бажають виконувати роботу, що розкриває їх потенціал. Учні власними руками, своєю працею виховали раціонального споживача.

Для учнів, які розробляли проект, він був навчально-науковим, оскільки учні були дослідниками і пошуковцями. Для учнів, які знаходились в залі, проект був навчально-виховним. Після проекту учні стали більш уважними та раціональними споживачами, що збережуть власні гроші та здоров'я.

Метод проектів потребує використання нових, сучасних інформаційних засобів та програмного забезпечення. Тобто кваліфікація сучасного викладача вже значно ширша, ніж це було п'ять – десять років тому. Метод проектів більш трудомісткий і кількість додаткових годин, витрачених на проект, буде здаватися неймовірно великою та невиправданою. Світовий технічний, навчальний, освітній прогрес вимагає нового, сучаснішого, цікавого матеріалу. Сучасний кваліфікований робітник не повинен бути «сірою» особистістю, основним завданням життя якої є прикручування гайки до колеса. Якщо викладач хоче жити в сучасному світі, багатій Україні, де людина, робітник вирішує, може зробити вибір самостійно та усвідомлено, може розвиватися далі як особистість і професіонал, він повинен витратити цей додатковий час – навчати і виховувати свідомого громадянина, кваліфікованого робітника особисто, використовувати нові методики і технології, а не сподіватися на кращі зміни, не доклавши до цього своєї праці або обмеживши її застосуванням морально застарілих та нецікавих методів та прийомів.

Література

1. Зінковський Ю. Перспективи розвитку професійно-технічної освіти. // Професійно-технічна освіта. – 2001. - № 4. – С. 19 – 21.
2. Лебедева Л.И., Иванова Е.В. Метод проектов в продуктивном обучении Педагогические технологии. — 2002. — №4. – С. 5 – 7.
3. Логвин В.Л. Метод проектів у контексті сучасної середньої освіти // У збірнику: Проекти, реалії, перспективи. — К., 2003. – 120 с. — 256 с.
4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін.; За ред. С. О. Сисоєвої. -К.:ВПОЛ, 2001. - 502 с.
5. Белявцев М. І. Маркетингова цінова політика: навчальний посібник / М. І. Белявцев, І. В. Петенко, І. В. Прозорова ; М-во освіти і науки України, ДНУ. - К. : Центр навчальної літератури, 2005. - 330 с.
6. Варналій З. Основи підприємництва: Навчальний посібник/ Захарій Варналій,. - 3-тє вид., виправл. і доп.. - К.: Знання-Прес, 2006. – 350 с.

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Петренко Л. М.,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

Результати проведених опитувань як в Україні, так і в зарубіжних країнах, постійно демонструють підтримку впровадження дистанційної освіти. Її популярність у всьому світі зростає з кожним роком, а тому постає питання забезпечення такого рівня якості, яка відповідала би вимогам, що передбачені освітніми стандартами та потребам суспільства. За результатами анкетування, здійсненого в 2013 році, виявлено, що 39% респондентів вважають найголовнішим чинником у дистанційній освіті, котрий впливає на її ефективність використовувану методикау навчання, ще 28% вказують на залежність якості дистанційного навчання від кваліфікації викладачів. Отже ефективність дистанційного навчання майже на 70% залежить від готовності викладача – його рівня професійної культури, складовим якої є професійна компетентність, здатність володіти комп'ютером, швидко опановувати інформаційні ресурси, здійснювати пошук інформації, її якісно-смыслову обробку і, безумовно, володіти методикою викладання

навчальної дисципліни з використанням технологій дистанційного навчання.

Дослідження стану використання інформаційних технологій в освіті, яке здійснювала Л. Гузь, свідчить про те що у 2013 році до роботи в системі дистанційної освіти було підготовлено понад 9000 викладачів. Порівняно з показниками інших країн це дуже мало [1, с. 180]. У процесі опитування автором також було виявлено низку чинників, перешкоджаючих повноцінному впровадженню дистанційного навчання, серед яких, насамперед, консерватизм, психологічні бар'єри та невідповідність науково-педагогічних кадрів, їхній низький рівень мотивації; відсутність науково-методичного забезпечення розробки дистанційних технологій навчання відповідно до існуючих напрямів підготовки та спеціалізацій. Гальмує даний процес інерційність системи освіти до нововведень, відсутність програм підготовки тьюторів тощо [1, с. 181–182]. Основні проблеми, пов'язані із запровадженням системи дистанційної освіти у підготовку кваліфікованих робітників в ПТНЗ, досліджували і узагальнили І. Паращук та Б. Третяк.

Базуючись на результатах їх дослідження та досліджень інших учених і практиків, можна виокремити знання, уміння, навички та особистісні якості, якими має володіти сучасний викладач для впровадження дистанційного професійного навчання в ПТНЗ. Це:

теоретичні знання – сутності та особливостей дистанційного навчання, умов успішної реалізації технологій дистанційного навчання, інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), методів і прийомів дистанційного навчання;

технологічні знання – платформ дистанційного навчання, інтернет-сервісів для дистанційного навчання, хмарних технологій, способів створення електронних підручників, посібників, особливостей використання технічних та аудіо-, відеозасобів, інтерактивних методів проведення занять;

уміння – координувати навчально-пізнавальний процес; удосконалювати навчальні курси; організувати роботу в малих групах, самостійну роботу; мотивувати учнів до участі в проектах; використовувати електронні або інтерактивні дошки, інтернет-сервіси, хмарні технології; організувати презентації; розробляти тести; контролювати і оцінювати результати навчально-пізнавальної діяльності учнів; здійснювати пошук, аналіз і систематизацію інформації;

особистісні якості – цілеспрямованість, комунікабельність, вимогливість, креативність, конструктивність, доброзичливість, відповідальність.

Принагідно зазначимо, що більшість учених, які досліджували

результативність застосування інформаційно-комунікаційних технологій (О. Борзенко, В. Биков, А. Віневська, Н. Волженіна, Г. Лаврентєв, Д. Папін, Т. Спіріна) та використання інтернету в навчальному процесі (В. Гравіт, Е. Девтерова, Д. Дунюшкін, В. Кухаренко, В. Олійник, Т. Олійник, В. Рибалка, Т. Рихтар) не менш важливим вважають володіння педагогами низкою компетентностей – інформатичною, інформаційно-аналітичною, управлінською.

Визначення знань, умінь, навичок, особистісних якостей і компетентностей, необхідних викладачу ПТНЗ для впровадження дистанційного професійного навчання кваліфікованих робітників, має для нашого дослідження практичну значущість. Вона полягає у визначенні змісту підготовки педагогів до дистанційного навчання майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ, що є першим кроком до розроблення методики як своєрідної послідовності навчальних ситуацій, необхідних для досягнення тієї чи іншої навчальної мети [3, с. 258].

Очевидно, що для кожного навчального закладу або навчально-(науково)-методичного центру ПТО притаманні свої особливості підготовки викладачів до дистанційного навчання, тобто методики будуть різнитися. В педагогічній теорії та практиці доведено, що ефективність навчального процесу значною мірою визначається технологією навчального заняття [3, с. 115]. Тому важливо обрати таку форму навчання, яка б дала змогу за відносно короткий час розв'язати відразу кілька завдань, організувавши різноманітну діяльність викладачів. При цьому необхідно врахувати різні категорії учнів та умови, в яких відбувається навчання. Ці умови, зазвичай, зумовлені специфікою підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації тощо) педагогів, їх спеціальністю, віком та рівнем кваліфікації.

Література

1. Гузь Л. А. Соціальні інформаційні технології освіти – дистанційна освіта / Л. А. Гузь // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2013. – № 1. – С. 177–182.
2. Морева Н. А. Технологии профессионального образования. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Наталья Александровна Морева. – М.: Академия, 2005. – 432 с.
3. Остапенко А. А. Моделирование многомерной педагогической реальности: теория и технология / Андрей Александрович Остапенко; НИИ школьных технологий. – М. : Народное образование; НИИ школьных технологий, 2005. – 384 с.

ГОТОВНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ФОРМУВАННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

Пілевич О. А.,
Ірпінський державний коледж економіки та права

Модернізація вітчизняної системи вищої економічної освіти відбувається на фоні динаміки глобальних економічних і соціальних процесів, які ведуть світове співтовариство до становлення і формування економіки, заснованої на нематеріальних, «соціоцентристських» чинниках. А. Гальчинський, один з провідних учених України, підкреслює, що в умовах інтенсивно розвиваючої мережевої економіки – віртуальної економіки символів і знаків, інформація і знання перетворюються в основний виробничий ресурс, домінуючу форму багатства суспільства. Її безпосередня мета – розвиток особистості як основного відтворювального ресурсу, перетворення людини в об'єкт і водночас суб'єкт, що реалізується, насамперед, у відповідній площині її професійного навчання і діяльності. Змінюється і специфіка праці. Постматеріальне егоцентристське відтворення – це домінування творчої праці, яка відрізняється від репродуктивної полем своєї реалізації, втілює принципово інші мотиваційні механізми та енергетику. Вона стає основою самоствердження особистості, її індивідуальності [1].

У цьому контексті має здійснюватися модернізація вищої економічної освіти, ключову роль в якій відіграє особистість викладача. Його готовність до застосування інноваційних технологій в формуванні майбутніх фахівців з фінансів і кредиту є визначальною в підвищенні якості професійної освіти.

Поняття «готовність науково-педагогічних працівників до професійної педагогічної діяльності» розглядається науковцями як засвоєння повного складу спеціальних знань (з предмета, навчальної дисципліни, курсу), психолого-педагогічних дій у вищому навчальному закладі та соціальних відносин, сформованості та зрілості професійно-значущих і громадських якостей особистості. Зміст даного поняття включає професійну кваліфікацію – уміння прогнозувати цілі та результати педагогічного впливу, побудови інформаційних моделей, ухвалення самостійних рішень тощо.

Отже, професійно педагогічно компетентному викладачу має бути притаманним багатокомпонентний склад інтеграційних професійних знань і умінь, що забезпечує прийняття усвідомлених вольових рішень, виконання творчих дій з конструювання навчально-пізнавального процесу й моделювання комунікативних зв'язків

(В. Ортинський). Однак сьогодні до цього визначення варто додати необхідність володіння кожним викладачем технологіями дистанційного навчання, на чому наголошується в Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року № 386-р., яка розрахована на 2013–2020 рр. На другому етапі її реалізації (2016–2020 рр.) передбачається забезпечення сталого розвитку національної економіки за допомогою новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, насамперед е-економіки та е-комерції з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Очевидно, що вже сьогодні підготовка фахівців з фінансів і кредиту має здійснюватися в сучасних вищих навчальних закладах з урахуванням вимог, закладених у цій Стратегії, та тенденцій розвитку ринку праці.

У зв'язку з цим загострюється необхідність формування та впровадження інформаційного освітнього середовища в системі вищої освіти, складовими якого мають стати:

індивідуальні модульні навчальні програми різних рівнів складності залежно від конкретних потреб;

електронні підручники та енциклопедії;

електронні бібліотеки;

інформаційні системи підтримки начального процесу;

системи інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері управління навчальними закладами та інформаційно-технологічного забезпечення моніторингу якості освіти;

системи дистанційного навчання для забезпечення на їх основі ефективного впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій усіх форм навчання тощо.

За таких умов одним із основних завдань педагогів є підвищення рівня готовності до професійної педагогічної діяльності шляхом набуття нових компетентностей, серед яких інформатична, інформаційно-аналітична, комунікативна тощо.

Література

1. Гальчинский А. С. Мир разворачивается влево – в сторону человека / А. С. Гальчинский // Зеркало недели. Украина. – 2016. № 40 :[Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://gazeta.zn.ua/macrolevel/anatoliy-galchinskiy-mir-razvorachivaetsya-vlevo-v-storonu-cheloveka-.html>

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року № 386-р. «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>. – Назва з екрану.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рибакова Л. М.,
старший викладач НТУ

Потреби майбутньої професії студентів обумовлюють конкретні особливості викладання нової навчальної дисципліни «Філософія техніки».

Філософія техніки як рефлексія над технікою покликана зафіксувати тенденції розвитку технічного і технологічного знання специфічної сфери духовної діяльності в їх історичному розвитку та соціокультурному контексті.

Для студентів-гуманітаріїв ознайомлення з сучасним етапом розвитку науково-технічного і технологічного знання складає істотні труднощі. Вони загальновідомі. Досить сказати про складність теоретичної мови науки, на якій викладено переважну більшість сучасних концепцій техніки. Принаймні, це стосується точного (у певних межах), теоретично обґрунтованого та експериментально підтвердженого (або спростованого) знання.

Припустимо, що ми заборонили собі будь яке залучення наукового формалізму та обмежились мовою істотного спілкування, або ж категоріальним апаратом філософії. В цьому разі, навряд чи можна сподіватись на адекватне розуміння тих наукових революцій, які відбулися з появою кібернетики, теорії самоорганізації та багатьох інших.

Однак, саме в цих теоріях і безпосередньо пов'язаною з ними величезною кількістю міждисциплінарних наук, містяться засоби і методи моделювання складних систем, які з різним «змістом», сенсом та значенням входять в склад майже кожного змістовного технічного та технологічного процесу. За винятком, самих елементарних «фрагментів» цього процесу, коли досить «здорового глузду».

Ось чому найважча дидактична проблема викладання, а значить, і розуміння, курсу «Філософії техніки» полягають у тому, щоб знайти:

а) «міру простоти», яка не усуває точності сенсу сучасних наукових концепцій техніки; та б) «міру складності», яка не усуває можливість засвоїти навчальний матеріал студентами денної (і тим більше заочної) форм навчання.

Для вирішення цієї проблеми – і викладачеві, і студентові потрібна досить чітка, ясна, зрозуміла структура курсу, яка підпорядкована кінцевій меті.

Мета вивчення курсу – представити філософію техніки як гуманізований вимір техніки, як прагнення людини створити і пізнати

себе з позицій самих високих критеріїв; оволодіти концептуальними засадами техніки, її фундаментальними теоріями, науковими відкриттями, винаходами; розуміти, які існують новітні устрої, прилади найточнішої експериментально-вимірювальної техніки; поєднати наукові знання з технологічними в свідомості; розкрити системні зв'язки поміж ними для ефективного використання цих знань в майбутній професії.

Завданню навчального курсу, що передбачає розробку кожним студентом особистісного знання та точного теоретичного уявлення про сучасну науку і техніку, підпорядкована система наукових доповідей, рефератів, що апробуються на учбовому семінарі-конференції, який діє за принципом самоорганізації наукових знань.

Для студентів-заочників даний принцип творчого пошуку цікавих та змістовних (теоретичних, експериментальних, технологічних) проблем техніки має бути втілений у змісті контрольних завдань, доповідей, рефератів, що оцінюються за критеріями ґрунтовності, конкретності, аргументованості, самостійності аналітико-теоретичної обробки наукового тексту.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Романов Л.А.,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

Сьогодні проектні технології все більше привертають увагу педагогів закладів професійної освіти, оскільки дають можливість ефективно забезпечити розвиток ключових і фахових компетентностей учнів, сприяють здійсненню безпосереднього зв'язку між професійно-теоретичною і професійно-практичною підготовкою. Наявність реального кінцевого результату роботи над проектом (модель, науково-дослідницька публікація, проект, інформаційний продукт, художній твір) позитивно відрізняє ці технології від інших. При цьому кожен учасник проектної діяльності, незалежно від свого базового рівня та індивідуальних здібностей, вносить свій особистісний вклад до створення кінцевого освітнього продукту, індивідуально планує свою участь в проекті, створює свою особистісну освітню траєкторію.

Розроблена нами методика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах автотранспортної галузі реалізується в умовах професійного особистісно-розвивального освітнього середовища закладу професійної освіти автотранспортної галузі і

складається з трьох етапів, які ми обирали, керуючись принципом поступовості, адже саме поетапність дозволяє досягти високого рівня сформованості готовності до проектного навчання. Методика містить такі послідовні етапи: мотиваційно-цільовий; змістовно-процесуальний; контрольньо-рефлексивний. Розглянемо зміст кожного з них.

В ході реалізації *мотиваційно-цільового етапу* проектного навчання необхідно створити досконалу систему мотивів, яка поступово, під час навчально-пізнавальної діяльності, якісно переросте в стійку ґрунтовну мотивацію навчання, що є основою професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі.

Для того, щоб мотиви виникали, зміцнилися і розвинулися, учень повинен діяти. Якщо діяльність викликає інтерес, якщо у процесі навчання він буде відчувати яскраві позитивні емоції задоволення, то можна очікувати, що в учня поступово виникнуть причини та мотиви для цієї діяльності. Недостатньо знати типи мотивації для стимулювання проектної діяльності, для цього необхідна її правильна організація. З досвіду роботи можна зробити висновок, що для створення мотиваційного середовища необхідно спиратись на наявні в учня причини та мотиви і включати їх у проектну діяльність. Мотиви учнів до проектного навчання трансформуються у цілі. Ціль, прийнята учнями, перетворюється в мету їхньої діяльності з визначенням кінцевих результатів. Вона орієнтує суб'єктів діяльності в дидактичному середовищі на технологію досягнення мети. Цілі проектного навчання являють собою очікувані й реально досяжні результати навчальної проектної діяльності, що виявляються в особистісних новоутвореннях учнів, розвитку здібностей, засвоєнні знань і умінь, які забезпечують створення продуктивної бази для самостійного вирішення проблем у майбутній професійній діяльності.

Змістовно-процесуальний етап методики передбачає засвоєння змісту навчання на продуктивному і творчому рівнях в ході самостійно-пошукової діяльності учнів. Зміст проектного навчання майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі визначається змістом професійної підготовки. Як зазначає Д. Гоменюк, відбір змісту професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників автосервісу має здійснюватися з орієнтацією на вимоги ринку праці. Йдеться про важливість урахування державного соціального замовлення, запиту соціально-економічного середовища, запиту соціальної та особистісно-індивідуально сфер розвитку [2].

Зміст професійної підготовки на основі компетентнісного підходу – це зміст професійного навчання, результатом якого стає здатність майбутнього фахівця продемонструвати виконання роботи

відповідно до вимог компетентності, що діють в даній сфері. Характерними особливостями змісту професійної підготовки на основі компетентнісного підходу є такі: в основі змісту професійного навчання – вимоги професійної компетентності (національні, галузеві або окремих підприємств); зміст професійного навчання орієнтовано на результат, на розвиток відповідних елементів компетентності; оцінювання успішності здійснюється згідно з уміннями учнів продемонструвати компетентність на відповідному рівні виконання професійно заданих компетенцій; в оцінці компетентності здатність виконувати роботу є головним критерієм.

У процесуальному контексті можна зробити такий висновок: проектне навчання завжди орієнтоване на самостійну активно-пізнавальну практичну діяльність учнів при вирішенні особистісно-значущої проблеми, у процесі якої відбувається відкриття основних закономірностей наукової теорії та їхнє глибоке засвоєння.

Контрольно-рефлексивний етап методики передбачає підведення підсумків проектної діяльності, порівняння одержаних результатів з очікуваними. Як відомо, під педагогічним контролем розуміють єдину дидактичну та методичну систему перевіркою діяльності, спрямовану на виявлення результатів навчального процесу й підвищення його ефективності. З метою забезпечення зворотного зв'язку на завершальному етапі проекту необхідно здійснити його презентацію та оцінювання (усний чи письмовий звіт та оцінка результатів і процесу дослідження за заздалегідь встановленими критеріями).

Аналіз досвіду використання технології проектного навчання педагогів Навчально-наукового центру ПТО НАПН України показав, що для проектної діяльності педагоги обирають актуальні і перспективні теми, що дозволяють реалізувати комплексні навчально-виховні цілі. Отже, проектна діяльність навчає учнів збирати, узагальнювати, аналізувати та класифікувати інформацію, обговорювати результати досліджень, покращує їх ставлення до предметів, що вивчаються, та професійної підготовки в цілому.

Література

1. Вишневський С.А. "Про завдання та деякі підходи у викладанні дисципліни" Домашня економіка. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. - К.: НМЦВО, 2001. - вип. 26. -244 с.

2. Гоменюк Д.В. Педагогічні умови підготовки кваліфікованих робітників для автосервісу у професійно-технічних навчальних закладах: дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Дмитро Васильович Гоменюк. – К., 2014. – 249 с.

3. Ворлан О.О. Метод проектів як засіб активізації роботи студентів транспортного коледжу при вивченні предметів гуманітарного циклу. Нові технології навчання: Наук.-метод.зб. / Ряд.кол. : Б.І. Холод та ін. - К.: НМЦВО, 2000. Вип. 27. – 256 с.

4. Галузінський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка, теорія та історія. - Рівне, 1996. - 236с.

5. Головка М.В. Загальні тенденції та психолого-педагогічні проблеми запровадження сучасних технологій навчання. Нові технології навчання: Наук.-метод.зб. / Кол авт. - К.: НМЦСО освіти, 2001. - Вик. 30. – 254 с.

6. Константинов Н.А. і др. История педагогики: Учебник для студентов пед. ин-тов / Н.А.Константинов и др. - 5.с. изд., дон. перероб. - М.: Просвещения, 1982. – 447 с.

7. Підласий І.Т. Діагностика та експертиза педагогічних проектів: Навчальний посібник, - К.: Україна, 1998 .– 343 с.

НАУКОВА ПРЕАМБУЛА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВИПЕРЕДЖАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ростока М. Л.,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

Звернення уваги на підготовку педагогів професійного навчання є актуальним у контексті соціально-економічної освітньої політики України. Ґрунтовне вивчення, об'єктивна оцінка, докорінне осмислення перспектив та впровадження кращих надбань науки дасть змогу урахувати накопичений досвід при організації реформаційних процесів сучасної професійної освіти, що пов'язані з переосмисленням прогресивних ідей минулого та реалізацією їх у професійних навчальних закладах з поглядом у майбутнє.

Вирішити проблему підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у відповідності з глобалізаційними викликами постіндустріального суспільства (промислового виробництва держави, освітніх реформ) можливо за умови створення і упровадження в навчальний процес високоефективних педагогічних технологій формування їхньої професійної компетентності в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу (далі ІОС). Концептуальною основою розроблення та застосування цих технологій має бути випереджальний розвиток освіти.

Аналіз філософських, психолого-педагогічних та інформаційних джерел вказує на широкий спектр наукових праць, присвячених

розвитку фахівців в умовах економічної невизначеності держави. Проблематика випереджального розвитку освіти цікавить таких вчених, як: Т. Гавілітіна, В. Кавалеров, О. Комарова, А. Субетто, П. Цегольник та ін.

Спираючись на досвід вітчизняної науки, виокремимо позицію дослідника П. Цегольника, автора «Концепції випереджального розвитку освіти», в якій він стверджує, що «у постіндустріальному суспільстві динаміка ринку праці і трансформація професійних галузей надто високі, що, у свою чергу, вимагає від системи освіти значної гнучкості і мобільності, здатності до швидкої адаптації й модернізації та висуває потребу в підготовці особистості до універсальної діяльності, періодичної зміни професії тощо. Методологія, побудована на принципах випередження, дозволить досягнути означених характеристик» [8].

Доктор О. Комарова стверджує, що «ступінь реалізації моделі випереджальної освіти виступає умовою розвитку галузей економіки, що зумовлено її спрямованістю на подолання проблеми «авральної» підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для потреб виробництва, що швидко змінюється під впливом науково-технічного прогресу та інформатизації суспільства» [2].

Професор К. Колін наголошує, що випереджальні ознаки освіти виявляються в її націленості на проблеми майбутньої постіндустріальної цивілізації. Він звертає увагу на суть концепції випереджальної освіти і вважає, що концептуально є потреба у перебудові змісту та методології начального процесу в усіх ланках системи освіти, щоб створити умови для своєчасної підготовки фахівців до нових умов існування, давати їм такі знання та навички, що дадуть змогу їм як успішно адаптуватися до нового соціального та інформаційного середовища, так й впливати на нього в інтересах збереження і гармонійного розвитку в швидкозмінному суспільстві. Вчений говорить про те, що є «необхідність у формуванні програми підготовки і масової перепідготовки педагогів з метою забезпечення відповідного рівня їхньої комп'ютерної грамотності та інформаційної компетентності» для ефективного застосування сучасних технологій, спрямованих на випереджальний розвиток педагога майбутнього. К. Колін зауважує, що відразу потрібно перейти до практичної реалізації цієї програми. Дійсно, що темпи розбудови ІОС набирають швидкість. Це вимагає підготовки кваліфікованих робітників нової парадигми професійної діяльності на всіх галузевих рівнях економіки України. Підготовку таких робітничих кадрів здійснюватимуть тільки інноваційно налаштовані в цьому сенсі педагоги професійного навчання.

Економіст із США Лестер Туроу наголошує, що «технологія

робить кваліфікації і знання єдиним джерелом стійкої стратегічної переваги» [7]. Відтак, інформаційні технології є потужним катализатором всього процесу розвитку суспільства. В центрі цього процесу знаходиться фахівець – як педагог, так і майбутній кваліфікований робітник, якого підготує цей педагог. Саме педагоги професійного навчання є основним генератором знань, що складають фундамент випереджального розвитку і визначають його напрями та можливі наслідки. До того ж, значущість ролі педагога професійного навчання в інформаційному суспільстві стає критичним фактором. Тому, доцільним є зосередження уваги на розвитку професійного потенціалу та інтелекту педагога, зокрема потенціалу духовної особистості.

В ІОС підготовки педагогів професійного навчання виокремлюється низка інноваційних технологій, що мають ознаки випереджального навчання: хмарні, адаптивно-формуючі, технології духовно-морального становлення особистості педагога, сучасні гнучкі виробничі технології за галузевим спрямуванням; технології розвитку інноваційної культури суспільства та ін.

Хмарні технології (Cloud Computing) – це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних. Хмара – сервер або мережа, де зберігаються дані та програми, що з'єднуються з користувачами через Інтернет. Хмарні технології дозволяють споживачам використовувати програми без установки і доступу до особистих файлів з будь-якого комп'ютера, що має доступ в Інтернет. Хмара відкриває новий підхід до обчислень, при якому ані обладнання, ані програмне забезпечення не належать підприємству [3].

Адаптивно-формуючі – передбачають вплив на розвиток майбутнього педагога професійного навчання через цілеспрямоване регулювання процесу формування їхньої професійної компетентності на адаптивних засадах. Різновидами цих технологій є програмоване й алгоритмічне навчання. Основний компонент технології – «розумова діяльність» (П. Гальперін, Н. Талізін, С. Шапіро, Ю. Гільбух). Ці технології ґрунтуються на випереджальному інтелектуальному розвитку особистості педагога та знаходять свою реалізацію у системі розвиваючого навчання Д. Ельконіна–В. Давидова (теоретико-методичне змістовне узагальнення і дедуктивна логіка засвоєння), у системі Л. Занкова (проблемне навчання, евристичних моделі навчання). Однак, слід звернути увагу на те, що дані технології мають значне позитивне поширення, але деякі із них форсують розвиток інтелекту, що спричиняє шкоду образно-емоційному пізнанню картини світу.

Технології духовно-морального становлення особистості педагога професійного навчання спрямовані на виховання в нього «шляхетних

чеснот на основі віри в його вроджену місію і різноманітні можливості». Сутність змісту цих технологій найбільш докладно відображено у педагогічній системі В Сухомлинського: молода людина є явищем, носієм своєї місії й енергії духу. Розвиток духовного світу педагога, відповідальності за свої думки, прагнення, а не лише за вчинки, віддзеркалюється на його майбутніх учнів. Педагог має привнести у формування майбутнього фахівця частину власної культури. Тому випереджальна навчальна діяльність педагога професійного навчання спрямовує на ефективний майбутній результат його діяльності, а саме: всебічно розвинений конкурентоздатний кваліфікований робітник [5].

Сучасні гнучкі виробничі технології за галузевим спрямуванням – це ті технології, що безпосередньо мають впливати на фаховий рівень підготовки педагогів професійного навчання за галузевим принципом, наприклад, професор М. Пашута виділяє наступні технології [4]:

1. Нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації: інформаційні технології контролю та управління об'єктами базових технологій; інтелектуальні комп'ютерні засоби високої продуктивності; програмні системи розпізнавання об'єктів та процесів; цифрові широкосмугові системи розподілу інформації; лазерна техніка та обладнання, технологічні процеси їх застосування; електронна база систем зв'язку, комп'ютерні та телекомунікаційні технології; волоконно-оптичні системи; світлосигнальна та інформаційна апаратура; глобальні та регіональні системи радіонавігації транспортних засобів із використанням супутникового та наземного обладнання.

2. Виробничі технології у сільському господарстві і переробної промисловості: біодобрива; засоби захисту рослин і тварин; обладнання для глибинної переробки рослинної та тваринної продукції; сучасні технології зберігання сільськогосподарської продукції; матеріали, технології та обладнання для фасування, пакування і маркування продуктів харчування і напоїв; екологічно чисті харчові продукти та продукти з високими оздоровчими властивостями з овочевих та зернових культур.

3. Транспортно-технологічні системи у будівництві і реконструкції: інноваційні технології будівництва і реконструкції доріг, мостів і транспортних систем; реконструкція портів; модернізація систем транспортування газу, нафти, аміаку.

4. Здоров'язберігаючі технології: діагностичні та лікувальні програмно-технічні комплекси; обладнання та технології для використання альтернативних джерел енергії; енергоефективне, ресурсозберігаюче, модульне, екологічно безпечне обладнання та устаткування для здійснення процесів водопідготовки, очищення води,

теплопостачання та засоби управління цими процесами.

5. Технології розвитку інноваційної культури суспільства, що включають до себе сучасні комп'ютерні технології для навчання і наукових процесів тощо.

Отже, в епоху трансформаційних перебудов суспільного і професійного буття людини, пріоритетного значення набуває запровадження випереджальних технологій розвитку в підготовку педагогів професійного навчання, що реалізуються за умови створення відповідного ІОС професійного навчального закладу.

Література

1. Колин К. К. Глобальные проблемы информатизации общества / К. К. Колин // Вестник высшей школы. – 2000. – № 6. – С. 12–16.

2. Комарова О. А. Особливості формування випереджального рівня освітнього потенціалу суспільства [Електронний ресурс] / О. А. Комарова // – Режим доступу до ресурсу : <http://soskin.info/ea/2011/9-10/201124.html>.

3. Корольова Ю. І. Переваги та недоліки використання хмарних технологій підприємствами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.bsfa.edu.ua/files/konf2013/62.pdf>.

4. Пашута М. Інновації як фактор випереджального розвитку економіки [Електронний ресурс] – / М. Пашута // – Режим доступу до ресурсу : <http://personal.in.ua/article.php?ida=300>.

5. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПКПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.

6. Субетто А. И. Образование как фактор экологической политики государства [Электронный ресурс] / А. И. Субетто // Академия тринитаризма. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0016/001b/00161264.htm>.

7. Лестер Туроу. Будущее капитализма / Лестер Туроу. – Новосибирск : СОРАН, 1999. – С. 384.

8. Цегольник П. А. Концепція випереджального розвитку освіти (освіта ХХІ віку як сфера випереджального розвитку) / П. А. Цегольник. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 309 с.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Смирнова І. М.,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

Однією з умов успішності сучасного педагога як професіонала вважаємо готовність до інноваційної діяльності, тобто своєчасного і доречного застосування інноваційних педагогічних технологій. Успішність підготовки майбутніх вчителів, учителів технологій тощо, до застосування інноваційних педагогічних технологій передбачає, що студент усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти і на професійному, й на особистісному рівнях. Дослідженню запропонованої нами проблеми приділяється належна увага, зокрема таким її аспектам як: професійно-педагогічна підготовка учителя (І.А. Зязюн, Н.В. Кузьміна, В.О. Сластьонін, О.М. Пехота та ін.); закономірності, принципи, форми і методи дидактичного процесу (А.М. Алексюк, Ю.К. Бабанський, В.І. Бондар, І.Ф. Харламов, М.Д. Ярмаченко та ін.); сучасні методичні положення про технології навчання та інноваційні педагогічні технології (В.П. Беспалько, В.С. Корець, М.В. Кларін, Н.Г. Ничкало, В.О. Радкевич, Г.К. Селевко, С.О. Сисоєва, В.П. Тименко, В.В. Юрженко, та ін.); проблемам інформатизації освіти (В.Ю. Биков, Б.С. Гершунський, Р. Гуревич, А.М. Гуржий, О.П. Єршов, М.І. Жалдак, Л.А. Карташова, В.В. Лапінський, Н. Морзе, Є.І. Мащбиць, В.М. Монахов, В.В. Ягупов та ін.).

Наголосимо, що деякі фахівці, коли йдеться про інноваційні технології, розуміють тільки ІТ (інформаційні технології), але педагогічні технології постійно розробляються, оновлюються і впроваджуються саме як «інноваційні педагогічні технології», які знаходяться над всіма технологіями, і стосуються не стільки того, з чим працюють педагоги, скільки того, як взагалі буде їх робота. Тому перед сучасними навчальними закладами ставиться завдання підготовки не просто вчителя, який володіє ІТ, а дослідника, новатора і експериментатора, фахівця, здатного до творчих пошуків, адаптації в сучасному суспільстві, постійних змін у техніці і технологіях, незалежної оцінки інновацій в освіті. Вважаємо, що сучасній освіті необхідно готувати вчителя технологій до інноваційної діяльності в школі, що включає: поглиблену підготовку в галузі ІТ, готовність до інноваційної діяльності в галузі використання ІТ, розробки і впровадження електронних освітніх ресурсів (ЕОР), підготовленість до

навчання учнів, відповідно до вимог інноваційно-інформаційного технологічного суспільства.

І це, на наш погляд, є особливо важливим у зв'язку з тим, що школи недостатньо забезпечені вчителями технологій, які можуть використовувати ІТ у своїй педагогічній діяльності, мають відповідну спеціальну підготовку, що включає знання методики, та додаткову інформаційно-технологічну підготовку. У системі підготовки саме вчителя технології питання специфіки його професійної майстерності займає дуже важливе місце. Він повинен володіти великим об'ємом знань і вмінь за своїм фахом, уміти творчо застосовувати їх у педагогічній діяльності, а також знаннями і практичними вміннями з ряду провідних галузей сучасного виробництва, розробки і впровадження (ЕОР), на високому рівні застосовувати ІТ, що, у свою чергу, потребує від нього не тільки широких політехнічних знань, а й досить високих технологічних навичок, готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Оскільки сучасний учитель повинен не лише уміти викладати «свій» предмет, але і досконало володіти ІТ, творчо застосовувати їх в конкретній освітній галузі, рекомендуємо деякі сайти й електронні освітні ресурси мережі Internet, які надають великі можливості для формування готовності майбутніх учителів технологій до застосування інноваційних педагогічних технологій.

За цими посиланнями можна ознайомитися з нашою розробкою-Інтерактивною системою ЕОР:

<http://smirnova.eor.by>

[Сайт для учителів технологій та трудового навчання](http://trudove.org.ua)

<http://trudove.org.ua>

Персональний [сайт учителя технологій http://uchteh.ucoz.ru/](http://uchteh.ucoz.ru/)

Сайт професійного мультимедійного образования

<http://multiurok.ru/aiygul/files/o-professii-uchitel-tiekhnologhii.html>

Комплекс робочих програм з інноваційних технологій

<http://pedagogy.lnu.edu.ua/>

Література

1. Биков В. Особливості переходу до активного використання комп'ютерних технологій : [збори НАПН, 10 листоп. 2011 р., м. Київ] / В. Биков; [уклад. О. Виговська, О. Виговський] // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2012. – № 1. – С. 30–33.

2. Богданова І.М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / І.М. Богданова ; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2003. – 38 с.

3. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр ; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. – Вінниця, 2012. – 506 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПОРТФОЛІО В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Спіцина А. Є.,
Національний транспортний університет

Труднощі входження випускників вузів на ринок праці й схильність до професійних стресів пов'язані з певною невідповідністю вузівської підготовки фахівців до вимог сучасного ринку праці. Сьогодні пріоритетними для роботодавця є розуміння випускниками своїх цілей, уміння працювати в команді й володіння необхідними компетентностями, серед яких першочергові - наявність плану професійного росту, уміння самопрезентації, володіння ефективними стратегіями поведінки тощо.

У розв'язанні цієї проблеми викладачі опираються на концепцію освітньої технології портфоліо [2], що широко поширилась з початку 1990-х років та орієнтована на підтримку майбутніх економістів у визначенні найбільш відповідної їх інтересам і здатностям сфери діяльності з урахуванням спеціальності.

Технологія портфоліо дозволяє планувати організацію роботи й осмислювати отриманий досвід, відображати прогрес оволодіння, допомагати встановлювати зв'язки між формальним і неформальним навчальним досвідом, надавати інструментальну підтримку якісного дизайну інформації (візуалізації, структурування й показу), ефективного пошуку й пересилання інформації. Крім того, портфоліо є не тільки доповненням до основних оцінних засобів досягнень майбутніх економістів, ефективною формою самооцінювання якості освітніх результатів, але й сприяє посиленню їх мотивації до самоосвіти, формування рефлексивної культури й об'єктивного оцінювання рівня своїх професійних компетентностей.

Портфоліо базується на принципах автентичного оцінювання й компетентністному підході в освіті і являє собою колекцію різноманітної інформації про академічні й професійні досягнення майбутнього економіста, найбільш виграшних для оцінювання в певний період, які сформувалися в процесі навчання, або були придбані самостійно.

Відзначимо, що існують різні тлумачення терміну портфоліо, перше (його використовують автори [1]) у структурі програмних засобів підтримки навчання. Це портфоліо займає проміжне положення

між двома основними підсистемами забезпечення, включає окремі елементи цих систем і може агрегувати деякі сервіси обох систем, але існує окремо від них (система керування навчальним процесом - Learning Management System (LMS) і система керування контентом - Content Management System (CMS)).

Технологію портфоліо ми використовуємо спочатку на другому курсі навчання при впровадженні технології формування критичного мислення студента із застосуванням ІКТ. Як підтвердила практика, потенціал портфоліо відіграє істотну роль у формуванні в студентів навичок самооцінювання (усвідомлення власних умінь і досягнень). Надалі на випускних курсах дизайн портфоліо (працевлаштування) ми стали включати в навчальний процес із метою підвищення рівня осмислення студентами їх академічних і професійних компетентностей, а також з'ясування критеріїв потенційних роботодавців ринку праці й можливостей портфоліо для надання більш повної й детальної інформації.

Як освітня інтерактивна технологія портфоліо припускає організацію діяльності, яка включає такі основні фази:

1. Мотивація й цілеполягання по створенню портфоліо. На цьому етапі майбутні економісти мали чітко визначити для себе, з якою метою вони створюють портфоліо, яку користь це портфоліо буде мати для них та для тих, які мають ознайомитися з його змістом. Це є необхідною передумовою для забезпечення досягнення успішних результатів у майбутній роботі.

2. Розробка структури матеріалів. На цьому етапі роботи студенти мали добре продумати структуру портфоліо, яка буде відповідати сформульованим цілям його створення та використання. При цьому майбутні економісти мали не тільки враховувати рекомендації фахівців з цього питання, але й проявляти власну творчість та гнучкість, періодично проводились спільні обговорення щодо вибору структури майбутнього портфоліо, проводились консультації з боку експертів, використовувались матеріали Інтернету тощо.

3. Планування діяльності по збору, оформленню й підготовці матеріалів до презентації. План містить назви й теми заходів та конкретні строки їх реалізації.

4. Збір і оформлення. На цьому етапі від студентів вимагається зібрати матеріали відповідно до попередньо складеного плану. Причому під час оформлення матеріалів студенти мали орієнтуватися на певні вимоги до цієї роботи.

5. Консультації й корегування плану. Відповідно до порад фахівців, щоб з'ясувати якість створеного портфоліо як продукту діяльності майбутніх економістів та їхню готовність до цієї роботи, на

даному етапі проводяться проби у презентації створеного портфоліо. Під безпечними пробами розумілись проби, які передбачали:

моделювання ситуацій презентації портфоліо різним експертним спільнотам у навчальному режимі та поза межами ВНЗ;

можливість допущення студентами певних помилок у роботі та здійснення організованого зворотного зв'язку зі сторони експертів;

здійснення якісного (безоціночного) оцінювання та експертизи;

відсутність ситуації, де допускалось використання виявлених помилок проти учасників проби;

гарантування можливості повторних презентацій після роботи над помилками, яка передбачала уточнення інформації про критерії успішності портфоліо та нарощування зусиль, навичок для його успішної презентації.

6. Презентація в межах мети створення та використання портфоліо. Цей етап присвячений проведенню презентації як представлення матеріалів портфоліо особам, які зацікавлені в отриманні інформації про навчальні, професійні, особистісні досягнення його керівника, забезпеченні його подальшого розвитку. Така презентація є підсумковою, але не фінальною дією в межах роботи над портфоліо, бо її наслідки для студента не обмежуються тільки зібраними даними. Рефлексивна діяльність на цьому етапі дозволяє перевести результати практичної діяльності в індивідуальний досвід особистості.

7. Вироблення критеріїв оцінювання та оцінювання результатів діяльності. Рефлексія. Організація діяльності з оцінювання створеного портфоліо є одним із важливих етапів роботи майбутніх економістів. Ця діяльність включає:

- розробку параметрів та процедуру оцінювання;
- різні форми роботи з оцінювання портфоліо та рефлексії діяльності з його створення та використання.

На даному етапі рекомендувалось оцінювати не тільки створений продукт, тобто оформлені матеріали портфоліо, але й результати його використання. Причому в кожному конкретному випадку розробляється своя система показників для його оцінювання, яка залежить від типу портфоліо та цілей його використання. здійснювалась також підсумкова рефлексія для оцінювання загальних підсумків роботи над портфоліо.

В освітній практиці педагогічна ефективність використання інтерактивної технології портфоліо в професійній підготовці майбутніх економістів відкриває шлях не тільки до альтернативного оцінювання їх освітніх, професійних досягнень і особистісних якостей, а й обумовлює динамічний розвиток усіх складових цих досягнень. Інтерактивна технологія портфоліо сприяє формуванню рефлексивної

культури майбутніх економістів щодо своєї статусної позиції, що створює можливості кожному студентові заявити про себе як талановитого випускника й скорегувати власну траєкторію.

Література

1. Гуляева С. П. Портфолио: рекомендации по созданию и использованию в предпрофильной подготовке / С. П. Гуляева. – Новокузнецк: изд-во МОУ ДПО ИПК, 2005. – 73 с.

2. Спіцина А. Є. Значення технології портфоліо в навчальному процесі університету / А. Є. Спіцина // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. – 2014. – Вип. 82. – С. 156-160.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Ткаченко В. А.,
Національний транспортний університет

У професійному та побутовому мовленні ми часто вживаємо термін «викладачі», підкреслюючи професію тих, хто працює зі студентами у ВНЗ.

Однак за Законом України «Про вищу освіту» (№ 2984-III, зі змінами від 19 січня 2010 р.) розрізняють педагогів, які працюють у ВНЗ I-II рівнів акредитації в Україні, і тих, які працюють у ВНЗ III-IV рівнів акредитації в Україні. Перші – це педагогічні працівники, інші – науково-педагогічні працівники. Згідно ст.47 Закону України «Про вищу освіту»: «Науково-педагогічні працівники - особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації професійно займаються педагогічною діяльністю у поєднанні з науковою та науково-технічною діяльністю» [1].

Як бачимо, інформаційна компетентність (ІК) – одна з ключових компетентностей сучасного педагога, яка має об'єктивну та суб'єктивну сторони. Об'єктивна сторона ІК науково-педагогічних працівників – це вимоги з боку суспільства до володіння педагогом сучасним рівнем інформаційної культури у професійній діяльності. Суб'єктивна сторона ІК – це прояв особливостей його професійної діяльності, вияв індивідуальності викладача (здібності, інтереси, мотивація у вдосконаленні педагогічної майстерності).

Основний зміст інформаційної компетентності майбутнього фахівця за Н. Войновою та А. Войновим представлено на рисунку 1.

Слід зазначити, що поряд із терміном «інформаційна компетентність» у психолого-педагогічній науці вживають цілий

набір понять: «інформаційно-комунікаційна», «інформаційно-технологічна», «з інформаційних і комунікаційних технологій», «інформативна компетентність». Деякі, із наведених вище термінів, науковцями ототожнюються, деякі – розрізняються, підпорядковуються. Тобто існує проблема більш чіткого визначення понятійно-категоріального апарату, яка поки що ускладнює побудову моделі формування відповідальної компетентності. Цю проблему досліджують А. Хуторської [2], І. Зимня [3], О. Гончарова [4], Л. Петухова [5] та інші.

Зупинимося на аналізі структури інформаційної компетентності.

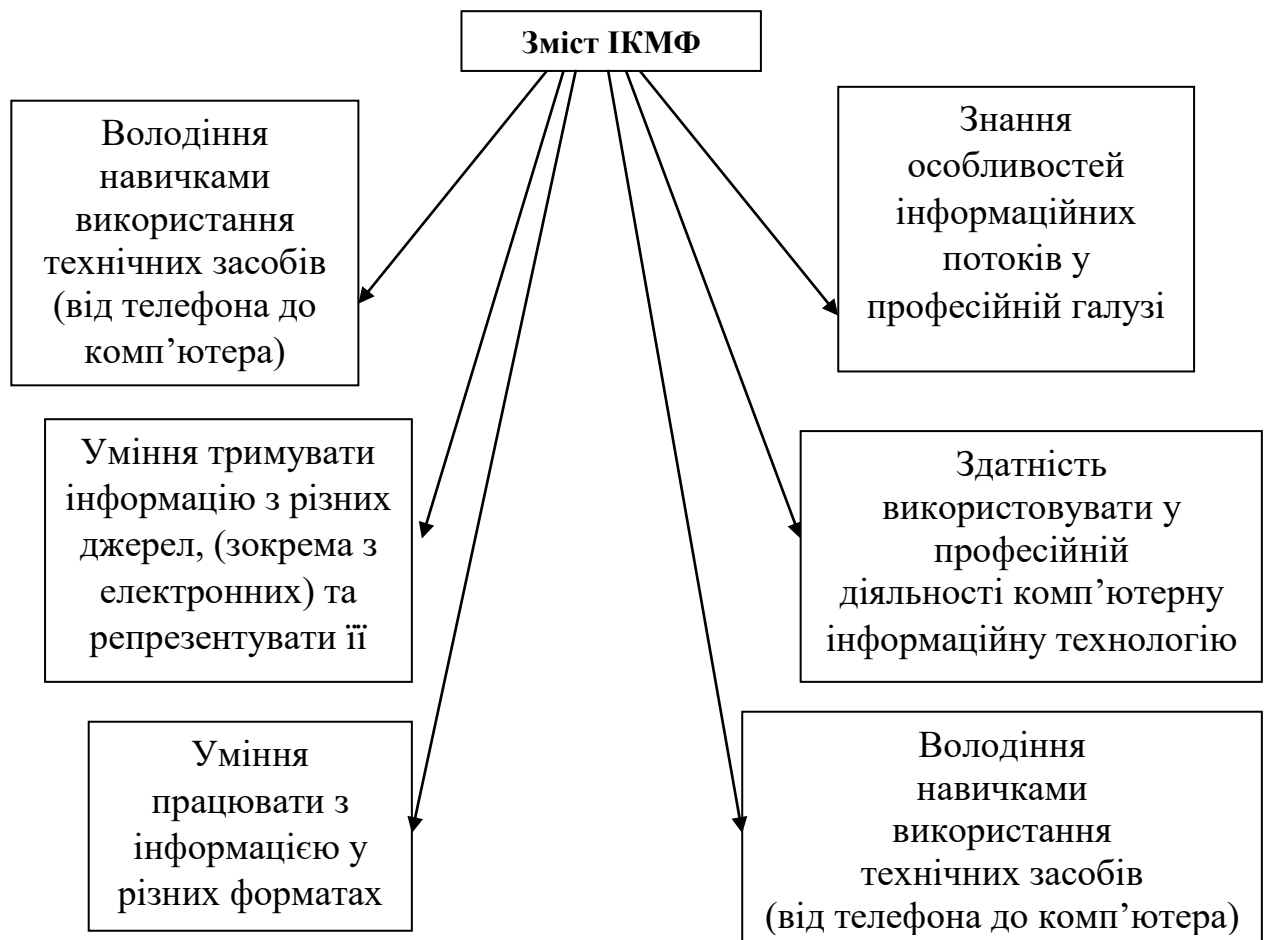

Рис. 1. Зміст інформаційної компетентності майбутнього фахівця

С. Трішина, А. Хуторської [2] зазначають, що її структура є сукупністю таких чотирьох складових:

- **когнітивної**, що відображає систему набутих знань, необхідних для творчого розв'язання професійних завдань;
- **діяльнісно-творчої**, що сприяє формулюванню й розвитку різноманітних способів діяльності;
- **особистісної**, що виявляється в особистісних якостях суб'єкта (потреби, мотиви, інтереси);

• **аксіологічної**, що реалізується в забезпеченні умов, що сприяють входженню тих, хто вчиться, у світ цінностей та допомагає здійснювати вибір найбільш значущих ціннісних орієнтацій.

Основними педагогічними умовами, що впливають на формування ІК викладача, є: а) створення професійно орієнтованих завдань; б) залучення наочних моделей (мультимедія, Інтернет-ресурсів); в) виконання творчих проектів, які враховують спеціальність педагогів.

Отже, питання змісту, структури, функцій інформаційної компетентності є дискусійним та відкритим навіть на рівні понятійно-категоріальному, адже різні науковці по-різному трактують визначення понять.

Вимоги, які суспільство висуває до якості освіти, були трансформовані у ключові компетентності. Якщо останні сформовані на достатньо високому рівні, то це у подальшому дає можливість людині орієнтуватися у основних процесах сучасного суспільства, у швидкоплинному інформаційному просторі, у розвитку ринку праці, це сприяє успіхові особистості у багатьох сферах.

Інформаційна компетентність особистості – одна з ключових компетентностей майбутнього спеціаліста із будь-якого напрямку підготовки, майбутнього педагога. Тому формування ІК має відбуватися упродовж усього життя людини й особливо під час навчання у ВНЗ, під час формування та розвитку його професійного та життєвого досвіду.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] // ПорталЛіга Закон. – Режим доступу :

http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/T022984.html.

2. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образования [Электрон. Ресурс] // Интернет-журнал “Эйдос”. – 2004. – Режим доступу :

<http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.html>.

3. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. -2003. ;5. – С.34 – 42.

4. Гончарова О. М. Теоретико-методичні основи особистісно-орієнтованої системи формування інформативних компетентностей студентів економічних спеціальностей : автореф. дис.. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 “ Теорія та методика навчання (з галузей знань)”. – К., 2007. – 40 с.

5. Петухова Л. Є. Теоретико-методичні засади формування інформативних компетентностей майбутніх учителів початкових

класів: автореф. дис... д-ра пед. наук :13.00.04 [Електронний ресурс] / - Одеса, 2009. – 40 с. – Режим доступу :<http://www.nbu.gov.ua/ard/2009/09pleupk.zip> .

6. Зіброва В. В. Формування інформаційної компетентності викладача // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка . – 2010. -№8 (195). – С. 64 – 67.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Ткаченко В. В.,
Національний транспортний університет

Формування професійної компетентності є одним з головних завдань сучасної професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, що вирішується завдяки прикладній спрямованості змісту освіти, інтеграції навчальних дисциплін, великому обсягу практики, застосуванню активних методів навчання: тренінгів, навчальних майстерень, методів кооперативного навчання.

Проектування процесу формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів може здійснюватися засобами особистісно орієнтованих технологій навчання. Феномен особистісно орієнтованого навчання, відповідно до освітньої концепції М. Чобітька, тлумачиться як *суб'єктно орієнтований процес виконання студентом спеціально організованих педагогом завдань різної складності й проблематики, що розвивають не тільки предметну й комунікативну компетентність того, хто вчиться, але і його самого як особистість* [1]. З урахуванням наукових підходів (М. Алексєєв, І. Бех, Є. Бондаревська, С. Подмазін, В. Серіков, М. Чобітько, І. Якиманська) особистісно орієнтовані технології навчання можуть бути використані з метою розвитку професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів.

В процесі формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів засобами особистісно орієнтованих технологій навчання необхідно спонукати студентів до активності; створювати дидактичні та психологічні умови активності особистостей майбутніх фахівців в навчально-пізнавальній діяльності на рівні активізації особистісного життєвого досвіду студентів, їх сприйняття, пам'яті, уяви, творчого мислення. Цього можна досягти лише при розумінні процесу формування професійної компетентності як особистісно-опосередкованого процесу взаємодії та спілкування викладача і

студентів, спрямованого на досягнення мети, що їх об'єднує – формування творчої особистості майбутнього фахівця.

Перехід від алгоритмізованих технологій формування професійної компетентності у вищому навчальному закладі до особистісно орієнтованих має відбуватись за умов створення педагогом такої організації процесу формування професійної компетентності, яка сприяє розвитку спостережливості, мислення, мовлення, пам'яті, творчої уяви; глибокому засвоєнню знань, умінь, навичок; формуванню професійної компетентності майбутнього фахівця.

Література

1. Чобітько М. Г. Технології особистісно орієнтованої професійної освіти / Микола Григорович Чобітько. – Київ: Ніка-центр, 2005. – 88 с.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ В ПТНЗ

Хмельницька В. О.,
Навчально-науковий центр ПТО НАПН України

У сучасних умовах ПТНЗ має навчити учнів не тільки професії, але самостійно здобувати знання та застосовувати їх на практиці; грамотно опрацьовувати інформацію; бути комунікабельним та самостійно працювати над розвитком власного інтелекту, культурного і морального рівня; дбайливо ставитися до власного здоров'я; творчо мислити та генерувати нові ідеї; приймати рішення та планувати стратегію власного життя; швидко адаптуватися до змін в суспільстві.

Одним із головних завдань програми з математики є забезпечення умов для оволодіння певними прийомами математичної діяльності та навичками їх застосувань до розв'язування практичних задач.

Для реалізації поставлених завдань найперспективнішим є метод проектів. Він створює умови для творчої самореалізації учнів, підвищує мотивацію до навчання, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей. Учні набувають досвіду розв'язання проблем майбутнього самостійного життя, які вони проєктують у навчанні.

Метод проектів — це освітня технологія, спрямована на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. Проект – це комплекс заходів обмежених в часі для створення унікального продукту. Навчальний проект – це послідовність взаємопов'язаних дій учнів один з одним та з викладачем, які виконуються за певний

проміжок часу, для отримання результату.

Зацікавити учнів Навчально-наукового центру ПТО НАПН України вивченням математики допомагають науково-виховні та навчально-виховні проекти.

Учні Центру, які навчаються за професією «Секретар керівника, обліковець з реєстрації бухгалтерських даних», провели захист науково-виховного проекту «Хочеш жити – кидай палити (статистика...і не тільки)».

Проект спрямований на практичне застосування теоретичних знань з предметів «Основи статистики» і «Математики» та має виховний аспект, адже виховує в учнів дбайливе ставлення до власного здоров'я.

Над проектною роботою працювало шість груп учнів: «історики», «науковці», «хіміки», «лікарі», «маркетологи» та «художники».

«Історики» дослідили тему «Історія залучення європейців до паління» та провели екскурс у минуле.

Група «науковців» розробили анкету та дослідили причини тютюнопаління підлітків в Навчально-науковому центрі, скільки витрачається коштів на цигарки, чи схвалюють батьки учнів цю шкідливу звичку, висвітлили статистику тютюнопаління в Україні та всьому світі. Провели обробку даних та показали результати у вигляді діаграм.

Про хімічний склад тютюнового диму доповіли «хіміки».

Кожний знає, що паління в будь-якій кількості – шкідливе для здоров'я. Група «лікарів» розповіли про те, як паління впливає на організм людини і які хвороби при цьому виникають.

«Маркетологи» проаналізували, хто і як заробляє на тютюнопалінні.

Увазі глядачам були представлені комп'ютерні презентації, в яких показано, що паління є не лише особистою проблемою кожної людини окремо, але й гострою соціальною проблемою, з якою пов'язане майбутнє людства.

Рис. 1. Результати дослідження

Тематичні газети намалювали «художники». На захист проекту було запрошено співробітників Інституту ПТО НАПН України М. М. Шимановського та Л. С. Злочевську.

На завершення заходу учні підготували міні-виставу «Суд над цигаркою», роздали пам'ятки «Як покинути палити» та побажали молоді обирати здоровий спосіб життя.

Також учні Центру, які навчаються за професіями «Слюсар з ремонту автомобілів» та «Секретар керівника, обліковець з реєстрації бухгалтерських даних» захистили навчально-виховний проект «Математичні перегони. Єдина країна».

Цей проект спрямований на практичне застосування теоретичних знань з математики в повсякденному житті та виховує в учнів любов до Батьківщини. Формує у дітей якості сильної особистості, яка своїми знаннями, працею, здобутками піднесе культуру України, буде гідна своїх предків, любитиме рідну землю, берегтиме волю і незалежність України, поважатиме свій народ і його мелодійну мову.

В проекті приймали участь три групи учнів: «практики», «екскурсоводи», «журналісти».

«Екскурсоводи» підготували та провели віртуальні мандрівки по найбільших містах України. Комп'ютерні презентації надзвичайно цікаво ознайомили глядачів з визначними місцями українських міст.

Група «практиків» поділилася на три команди: «Патріоти»,

«Спайсики», «Ерудити». Попадаючи в кожне з міст команди «практиків» розв'язували задачі прикладного характеру. Наприклад, місто Київ, Софіївський собор. У певний момент часу довжина тіні дзвіниці Софіївського собору дорівнює 19 м, а довжина тіні ліхтарного стовпа, який стоїть біля дзвіниці, – 1,5 м. Яка висота дзвіниці, якщо висота стовпа дорівнює 6 м?

Поки «практики» штурмували задачі, «екскурсоводи» з глядачами милувалися пейзажами міст України.

«Журналісти» випустили стіннівки присвячені обласним центрам України.

Для присутніх у залі глядачів ведучі підготували математичні вікторини. Нудьгувати нікому не довелося, кожен з глядачів міг виграти приз. Журі підводили підсумки математичних конкурсів. Усі учасники нагороджені подарунками. Математичні перегони завершилися піснею єднання «Є на світі така країна» у виконанні учениці Центру.

У процесі виконання проектів учні ПТНЗ мають змогу виявити свої здібності, вчаться творчо співпрацювати в групі. Застосування методу проектів у навчальному процесі дає можливість учням перетворити математику на цікавий і пов'язаний із реальним життям навчальний предмет; активізувати навчально-пізнавальну активність учнів; забезпечити зв'язок теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням; надати учням самостійно добувати та опрацьовувати інформацію; формувати в учнів якості сильної особистості; пропагувати серед учнів здоровий спосіб життя; виховувати патріотизм та любов до Батьківщини.

Отже, проектна діяльність сприяє підвищенню якості навчальної та професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Література

1. 1.Метод проектів на уроках математики/ Упоряд. Л.К. Гладій – Х.: Видавництво «Ранок», 2012.
2. Навчальна програма з математики для учнів 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту.
3. Солодченко Л.І. Розвиток життєвих компетенцій на уроках математики: На основі принципу історизму та прикладної спрямованості. – Тернопіль-Харків: Видавництво «Ранок», 2011.
4. Формування здорового способу життя підлітків./ Упоряд. А.Ю. Сирова. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2008.
5. Черненко Н.А. Задачі практичного змісту з геометрії: 9-11 класи. – К.: Шк. Світ, 2011.

ПРОБЛЕМА МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ

Шимановський М. М.,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

Так зване «педагогічне вигоряння» - явище, характерне не тільки для педагогів, але й для учнів. Останні втрачають зацікавленість до навчання, перестають готувати уроки вдома, намагаються не слухати вчителя та не працювати на уроці, недбалі у виробничій практиці. Звичайно, є простий і ефективний спосіб ЗМУСИТИ учня слухати, працювати та вчити домашнє завдання: посилений контроль за навчанням, тестування, звіти, постійні контрольні, перевірки знань, перевірки домашнього завдання Методи тотального контролю працюють досить добре, особливо, якщо керуватися базовим принципом одного людоджера: «кожен фельдфебель може бути вчителем, але не кожен учитель може бути фельдфебелем».

Справжня педагогіка не відкидає методи контролю (ще один, до речі, людоджер: соціалізм – це облік і контроль). Педагогіка ставить на перше місце методика мотивації учня через процедуру зацікавлення в своєму навчальному предметі. Зацікавлення саме змістом і методикою, а не драконівськими методами тотального контролю. Зрештою, будь-яке оцінювання може сприйматися як ранжування, порівняння різних здібностями учнів, суб'єктивно визначатиметься як образа, приниження. За великим рахунком, завдання педагогіки – навчити всіх, забезпечити високий (найвищий в певній педагогічній ситуації) рівень компетентності. Зрозуміло, що в учнів різні здібності, однак, в тому то і полягає сутність високої кваліфікації педагога, що він здатний педагогічно доцільними методами забезпечити високий рівень результатів навчання всім учням, сприяти розвитку їхніх здібностей з тим, щоб допомогти їм реалізувати особисту траєкторію власного життя.

Можна говорити про те, що педагогіка напрацювала досить великий обсяг педагогічно обґрунтованих методик, які дозволяють вдосконалити межі стандартів класно-урочної системи та зв'язаної з нею позааудиторної діяльності.

В цьому контексті розглянемо одну з таких методик – метод проектів.

Варто підкреслити, що Автор вважає метод проектів не панацеєю від проблем класно-урочної системи, але лише одним з методів подолання тих недоліків, які їй властиві. Класно-урочна система

залишається основою, підґрунтям педагогічного процесу, доки не буде замінена тим, що пропонують нові та новітні інформаційні технології. Метод проектів розширює можливості традиційної системи навчально-виховної роботи, а не замінює її. Він включається як додатковий механізм, технологія, «патч» до консервативного усталеного стандарту, чиє завдання – оптимізація, а не революційна заміна існуючих відносин.

Основною причиною методу проектів є більш високий рівень актуалізації навчання. Проект передбачає кінцеву конкретну мету, якщо така мета видається потенційним учасникам (цільовій групі проекту) важливою, значущою, практично повністю знімаються проблема, найбільш актуальна для класно-урочної системи – «для чого, власне кажучи, я витрачаю час на здобуття абсолютно непотрібних мені компетентностей, якщо все це мені особисто з великою вірогідністю не буде необхідним у найближчій та віддаленій перспективі». Проект передбачає конкретний результат фізичних, інтелектуальних, комунікативних зусиль, при цьому цей результат саме значущий для цільової групи.

Від такого посилю можна зробити важливий висновок – проект від початку має зафіксувати значущу мету, тобто такий результат, який буде актуальним для певної групи учасників реалізації цього проекту. За Леонтьєвим, «Мотив – це опредмечена потреба [1], відповідно, визначаючи проект, варто у першу чергу піклуватися про те, як точно визначити потребу для кожного з учасників проекту. В цьому і полягає визначник вищого рівню кваліфікації педагога, який застосовує у своїй практиці метод проектів – вийти у плануванні проекту на високий рівень мотивації, притягнути для виконання достатньо велику групу зацікавлених учнів-учасників.

Варто визнати, що існує два види мотивації проектної діяльності: адміністративно-педагогічна, або зовнішня та внутрішня.

Адміністративно-педагогічна, або зовнішня (в психології – екстринсивна) визначається вимогами вчителя, його завданнями, спрямованими на обов'язкове виконання проекту, за який буде виставлена відповідна оцінка – позитивна або негативна. Такий проект виконується не з внутрішніх потреб, а виключно для того, щоб вчитель «відчепився», для відпрацювання, скажімо, навчального кредиту. Варто при цьому зазначити, що така зовнішня мотивація, за умови педагогічно доцільного супроводу та кваліфікованої педагогічної підтримки має певну тенденцію перетворення на внутрішню, якщо тим чи іншим способом виникає зацікавленість у предметі проекту, що

інколи приводить до перетворення такого предмету у внутрішню потребу. Одночасно варто попередити, що зовнішня мотивація може зіграти і у зовсім протилежному напрямі, створивши негативне ставлення до предмету проекту, своєрідний антимотив, навіть відразу, природне відторгнення, втечу у своєрідну «внутрішню еміграцію». Таким був, скажімо, проект побудови Радянської влади. Незважаючи на величезні витрати на його реалізацію, в тому числі масові репресії та голодомори, нечувані витрати на пропаганду, - проект провалився і швидко втратив своїх прихильників як тільки адміністративний тиск спочатку послабшав, а потім і зовсім припинився.

В той же час варто підкреслити, що будь-який учнівський проект не може існувати без адміністративної підтримки, без ініціативи з боку досвідченого педагога, до функцій якого можна віднести в першу чергу привнесення моральних принципів проектної реалізації. Зрозуміло, що не завадить проекту і суто матеріальна підтримка – не варто заперечувати важливість надання приміщення для роботи, фарби та інших канцтоварів, надання доступу до мережі Інтернет теж буде не зайвим. Однак, як наявно демонструє досвід, педагог із власним досвідом вирішення моральних протиріч ніколи не буде зайвим у проекті. Зрештою, автора не один раз просили просто посидіти у приміщенні під час підготовки проекту тільки для того, щоб дещо дисциплінувати учасників – «у Вашій присутності ніхто не буде відволікатися на пустоці». Ну, а вже якщо вчитель запрошений для підготовки до проекту – сам великий Бог педагогіки звелів брати йому участь у всьому діапазоні – від простої консультації до методичних структурних і змістовних порад. Однак, за будь-яких обставин, внутрішня мотивація участі у проекті має бути провідною, визначальною.

Внутрішня мотивація значною мірою визначається життєвими потребами особи, держави та суспільства – індивідуальними та соціальними потребами. Базова внутрішня мотивація – вітальна, тобто це мотивація до підтримки власного життя та життя своєї родини, держави, спільноти, суспільства.

Абрахам Маслоу запропонував структуру мотивації, у своїй вульгаризованій формі відому як «Піраміда Маслоу». Маслоу у мотивації запропонував виокремити сім рівнів: 1. фізіологічний, 2. безпеки, 3. любові / належності до групи, 4. поваги, 5. пізнання, 6. естетичний, 7. самоактуалізації. Останні три рівня: «пізнання», «естетичний» та «самоактуалізації» називають «потребою в самовираженні» (потребою в особистісному зростанні).

Виходячи з такої, так званої «піраміди Маслоу», варто зробити висновок, що такі типізовані рівні можуть виступати мотивацією і для різних типів проектів. При цьому варто підкреслити, що всі рівні мотивації є тотожними за своєю значущістю, а не ієрархізованими. Потреба у забезпечення біофізіологічних вимог організму так само значуща, як і естетичні вимоги, а їхня різниця – не у вищості чи примітивності мотивів, але у сили мотивів для діяльності. Більш того, йдеться не про ієрархію значущості на підґрунті вищості чи нищості морально-етичної оцінки, а про ієрархію питомої ваги, - біофізіологічна мотивація, тобто підтримання людського життя, займає більшу мотиваційну нішу, ніж інші мотиви людської поведінки. Це, втім, не означає універсальності такого концепту, тобто однакового трактування всіма особистостями і за будь-яких обставин. Піраміда є просто схемою, вільної структурою, яка дає уявлення про перелік мотивів, а не зіштовхує дослідника у незламну, консервативну, однозначну і від того абсолюту структуру лабіринту, якого виходу іншого немає, окрім обов'язкового слідування канону. Піраміда – лише модель, яка дозволяє краще орієнтуватися в безлічі людських різнобачень світу, яка і складає дискретну мозаїку людського буття, мозаїку, яка в принципі не підлягає інтегруванню, уніфікації. Піраміда Маслоу дійсно не верифікується [2, с. 111], однак, це не означає, що вона має низьку валідність. Достатньо розглядати Піраміду не як власне ієрархізовану вертикально структуру, але як перелік можливих мотивів діяльності.

Варто, втім, говорити про ще більший розкид, діапазон варіантів мотивації поведінки, тоді ієрархія мотивів буде індивідуалізована для кожної людини, що і формулюється в педагогіці як індивідуальний підхід.

Література

1. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. — М., Смысл, Академия, 2005. — 352 с
2. Холлифорд С. Мотивация: Практическое руководство для менеджеров / Холлифорд С., Уиддет С. - Пер с англ. ООО «Пароль». — М.: ГИППО, 2008. — 372 с.

Наукове видання

**Проектні технології навчання
у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників**

IX Міжнародна виставка
«Інноватика в сучасній освіті-2017»,
м. Київ, 25.10.2017 р.

Тези науково-практичного семінару

Відповідальна за видання - Кулалаєва Н.В.
Технічний редактор - Шимановський М.М.
Дизайн обкладинки – Романов Л.А.

Підписано до друку 25.12.2017 р.
Формат 60X84/16
Ум. друк арк. 4,7
Наклад 100 екз.
Друк – дуплікатор
Гарнітура Times New Roman
Папір офсетний

Видавець та виготовлювач
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України,
Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти України
Надруковано на власному обладнанні.
М. Київ, пров. Віто-Литовський, 98 – а.
тел/факс 044 259-45-53 252-71-75

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів

видавничої продукції

Серія ДК, № 3805